NÁRODNÁ RADA
OBČANOV SO ZDRAVOTNÝM
POSTIHNUTÍM V SR

Organizácie ľudí
so zdravotným postihnutím
a európske štrukturálne fondy
2007-2013

(súbor odporúčaní pre mainstreaming zdravotného postihnutia)

DOC EDF 06/09 – 10/2006

Európske fórum zdravotného postihnutia

Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v Slovenskej republike

Organizácie ľudí so zdravotným postihnutím a európske štrukturálne fondy 2007-2013 *(súbor odporúčaní pre mainstreaming zdravotného postihnutia)*

DOC EDF 06/09 – 10/2006

„Štáty by mali uznať práva organizácií osôb so zdravotným postihnutím zastupovať osoby so zdravotným postihnutím na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Štáty by tiež mali uznať poradnú úlohu organizácií osôb so zdravotným postihnutím v rozhodovacom procese o otázkach zdravotného postihnutia."
Pravidlo 18 Štandardných pravidiel OSN na vytváranie rovnakých príležitostí pre osoby so zdravotným postihnutím

Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR,
Žabotova ul. 2, 811 04 Bratislava, T 02 5249 1325 F 02 52491325
E sekretariat@nrozp.sk W www.nrozp.sk
European Disability Forum rue du Commerce 39-41 B-1000 Brussels
T +32-2-282.4600 F +32-2-282.4609 E info@edf-feph.org W www.edf-feph.org

OBSAH

PREDSLOV 4

ČASŤ I – EÚ: STRATÉGIA ZNIŽOVANIA ROZDIELOV MEDZI REGIÓNMI..... 6

ČASŤ II – VŠEOBECNÝ RÁMEC 8

II. 1 ČO SÚ ŠTRUKTURÁLNE FONDY? 8

II.1.1 Úvod 8

II.1.2 Fondy 9

II.1.2.a Európsky sociálny fond 9

II.1.2.b Európsky fond regionálneho rozvoja 9

II.1.2.c. Kohézny fond 10

II.2 HLAVNÉ DOKUMENTY, RIADENIE A DECENTRALIZÁCIA 11

II.2.1 Hlavné dokumenty 11

II.2.2 Riadenie a monitorovanie 12

II.2.3 Decentralizácia 12

II.3 ČO MÔŽU ĽUDIA SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM ROBIŤ SO ŠTRUKTURÁLNYMI FONDAMI? 13

II.3.1 Príklady národných skúseností v predchádzajúcom programovacom období 13

II.3.2 Získané skúsenosti - hlavné bariéry a podporné mechanizmy 15

ČASŤ III – POKYNY K NIEKTORÝM KONCEPTOM NARIADENIA..... 16

III.1 Definícia zásady nediskriminácie 16

III.2 Definícia zásady prístupnosti 16

III.3 Technická pomoc 18

III.4 Partnerstvo 18

III.5 Globálne granty 18

III.6 Kontrolný zoznam pre výber projektov 19

III. 7 Výročná správa ESF o integrácii ľudí so zdravotným postihnutím 19

ČASŤ IV – AKČNÝ PLÁN 20

IV.1 Úvod 20

IV.2 Hlavné ciele a stratégie implementácie na národnej úrovni 20

IV.3 Kroky pri realizácii 24

IV.3.1 – KROK 1: Účasť na príprave Národného strategického referenčného rámca a operačných programov 24

IV.3.2 – KROK 2: Mainstreaming prístupnosti a nediskriminácie do Národného strategického referenčného rámca a operačných programov 25

IV.3.3 - KROK 3: Účasť v monitorovacích výboroch 26

IV.3.4 - KROK 4: Monitorovanie 27

IV.3.5 - KROK 5: Sťažnosti na Európsku komisiu 28
IV.3.6 - KROK 6: Informovať EDF o výsledkoch 28
ČASŤ IV – ZÁVER 30
PRÍLOHA I – Špecifické články európskej legislatívy relevantné pre organizácie ľudí so zdravotným postihnutím. 31
PRÍLOHA II – Kontakt na Slovensku 39
PRÍLOHA III – Zoznam kontaktných osôb (desk officer) na Európskej komisii39
PRÍLOHA IV – Odkazy na hlavné právne dokumenty 39
a zaujímavé publikácie – k 1. 10. 2006 39
PRÍLOHA V – Relevantná legislatíva EÚ, ktorá by mala byť zohľadnená štrukturálnymi fondmi : podrobný zoznam – platné k 1. 10. 2006 40
PRÍLOHA VI – Mapa cieľov Európskej únie 48
PRÍLOHA VII – Indikatívna tabuľka – špecifické zmienky tém prístupnosti a nediskriminácie 49
PRÍLOHA VIII – Čo je to Mainstreaming 55

PREDSLOV

Štrukturálne fondy budú v rokoch 2007 až 2013 predstavovať najdôležitejší finančný nástroj sociálneho a hospodárskeho rozvoja na úrovni EÚ. V mnohých európskych regiónoch budú predstavovať najdôležitejší zdroj verejného financovania. Štrukturálne fondy tvoria viac než 35 % rozpočtu EÚ, čo ročne predstavuje 43 miliárd Eúr.

EDF a jeho členovia však zistili, že v predchádzajúcom programovom období 2000 – 2006 boli tieto prostriedky používané bez zohľadnenia rovnakej účasti ľudí so zdravotným postihnutím. Ako príklad uveďme, že mnohé z projektov dopravnej infraštruktúry a služieb, modernizácie miest, výstavby škôl, odborného vzdelávania atď. nie sú prístupné pre všetkých občanov so zdravotným postihnutím.

Keď v júli 2004 Európska komisia zverejnila svoje návrhy týkajúce sa revidovanej a integrovanejšej regionálnej politiky pre obdobie rokov 2007-2013, EDF spustil rozsiahlu kampaň, ktorej účelom bolo zaručiť, že prístupnosť a nediskriminácia na základe zdravotného postihnutia budú zahrnuté ako dôležité požiadavky na financovanie a že špecifická pozornosť venovaná občanom so zdravotným postihnutím bude môcť byť podporená z európskych peňazí.

Bolo dobrou príležitosťou pre Európsku úniu, že implementácia článku 13 bola reálna a že Únia prešla od slov k činom.

EDF spustil kampaň a spolupracoval s inými veľkými európskymi sieťami s cieľom podporiť víziu vytvorenia štrukturálnych fondov s väčším dôrazom na inklúziu a prevenciu budúcich bariér. Výsledkom kampane v júli 2006 bolo, že obe zásady - nediskrminácie na základe zdravotného postihnutia a požiadavka plnej prístupnosti pre občanov so zdravotným postihnutím - boli začlenené do predpisov stanovujúcich Štrukturálne fondy EÚ. Členské štáty sú tiež povinné zapojiť do procesu konzultácií o implementácii fondov občiansku spoločnosť.

Preto podľa novej legislatívy nemôže žiaden projekt spolufinancovaný európskymi prostriedkami ignorovať zásadu plnej prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím. Členské štáty musia zabezpečiť účasť organizácií občianskej spoločnosti v monitorovacích výboroch a sú ďalej povinné predkladať správy o vykonaných opatreniach podporujúcich začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím do spoločnosti. Existujú aj mnohé iné aspekty, ktoré sú relevantné pre organizácie ľudí so zdravotným postihnutím - tieto sú ďalej popísané v tomto dokumente.

EDF považuje nové predpisy o Štrukturálnych fondoch za jeden z najvýznamnejších vývojových trendov politiky EÚ za posledné roky. Štrukturálne fondy môžu formovať národné politiky v mnohých krajinách a najmä tých, ktorých sa týka cieľ Konvergencia (regióny, ktoré nedosahujú 75 % priemeru HDP v EÚ). Opatrenia financované zo Štrukturálnych fondov sa môžu uskutočňovať na všetkých úrovniach – národnej, regionálnej aj miestnej. Prednedávnom schválené predpisy preto môžu byť dôležitým faktorom zmeny v Európe.

Štrukturálne fondy sú riadené prostredníctvom decentralizovaného systému. To znamená, že po podpísaní dohody o finančnej alokácii a type činností medzi Európskou komisiou a vládami členských štátov EÚ získajú národné orgány značnú slobodu pri riadení finančných fondov. Preto je mimoriadne dôležité, aby organizácie ľudí so zdravotným postihnutím pôsobili na národnej a regionálnej úrovni s cieľom zaručiť efektívnu implementáciu.

Toto je dôvod, prečo sa EDF rozhodol pripraviť tento Súbor odporúčaní, ktorého účelom je pomôcť organizáciám ľudí so zdravotným postihnutím na národnej úrovni pochopiť novú legislatívu tak, aby ju dokázali efektívne používať a maximalizovali tak účinky európskej regionálnej politiky pre ľudí so zdravotným postihnutím. Úlohou národných organizácií ľudí so zdravotným postihnutím by malo byť ovplyvňovať prípravu politík na národnej úrovni týkajúcich sa návrhu, prijatia a monitorovania štrukturálnych fondov.

Tento Súbor odporúčaní bol vypracovaný za podpory Pracovnej skupiny EDF v Štrukturálnych fondoch.

ČASŤ I – EÚ: STRATÉGIA ZNIŽOVANIA ROZDIELOV MEDZI REGIÓNMI

Európska únia uplatňuje stratégiu znižovania rozdielov medzi európskymi regiónmi. Táto stratégia sa označuje ako **Kohézna politika** a ako nástroje pre svoju implementáciu využíva takzvané **štrukturálne fondy.** Implementácia fondov bude pokrývať 7 rokov od začiatku roka 2007 do konca roku 2013 - toto obdobie sa označuje ako **programovacie obdobie.**

Štrukturálne fondy budú v rokoch 2007 až 2013 predstavovať najdôležitejší finančný nástroj sociálneho a hospodárskeho rozvoja na úrovni EÚ. V mnohých európskych regiónoch budú predstavovať najdôležitejší zdroj verejného financovania. Štrukturálne fondy tvoria viac než **35 % rozpočtu EÚ, čo ročne predstavuje 43 miliárd Eúr**.

Štrukturálne fondy sú na európskej úrovni riadené na základe **všeobecného nariadenia** spoločného pre všetky fondy a **špecifických nariadení** pre každý z fondov. Ako tri štrukturálne fondy sa označujú: **Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Európsky sociálny fond (ESF) a Kohézny fond.** Tiež existuje právny nástroj, ktorý sa nazýva **Európske zoskupenie teritoriálnej spolupráce (EGTC).**

EFRR sa zameriava na budovanie a rozvoj infraštruktúry, ESF na ľudské zdroje, rozvoj zamestnanosti a sociálne začlenenie, Kohézny fond na otázky súvisiace so životným prostredím a dopravou a je zacielený na krajiny, ktorých HDP nedosahuje 90 % priemeru EÚ. EGTC je zamerané na medziregionálnu spoluprácu. Právnym základom pre existenciu fondov sú Nariadenia Rady, čo znamená, že všetky ustanovenia týchto nariadení sú záväzné a nemusia byť transponované do národnej legislatívy. Tieto predpisy obsahujú niektoré dôležité horizontálne zásady týkajúce sa ľudí so zdravotným postihnutím, ako napríklad **zásadu nediskriminácie, plnej prístupnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím a povinnosť zapojiť organizácie ľudí so zdravotným postihnutím do prípravy, monitorovania a vyhodnocovania implementácie fondov.**

Prostriedky zo štrukturálnych fondov sa použijú na výstavbu infraštruktúry, ako sú napríklad diaľnice, školy, nemocnice, dopravné komunikácie, nové technológie, atď. Fondy tiež budú slúžiť na financovanie iných iniciatív podporujúcich zamestnanosť a sociálne začlenenie prostredníctvom vzdelávania, školení a opatrení v oblasti zamestnanosti. Európska únia využíva systém **kofinancovania,** čo znamená, že nehradí všetky náklady projektu, ale iba dopĺňa národné financovanie prác.

Regióny Európskej únie boli rozdelené do rôznych **cieľov,** v závislosti od úrovne hrubého domáceho produktu (HDP) (pozri prílohu VI). Ak niektorý región dosahuje menej než 75 % priemeru HDP Európskej únie, bude spadať pod cieľ **Konvergencia.** Na tento cieľ je vyčlenených 78 % celkovej sumy štrukturálnych fondov. Ak región dosahuje viac než 75 % priemeru HDP, potom tento región spadá pod cieľ **Konkurencieschopnosť,** na ktorý sa použije 18 % celkovej sumy fondov. 4 % prostriedkov je venovaných **cezhraničnej spolupráci.**

Európska komisia a vlády členských štátov musia podpísať dohody o alokovaní prostriedkov z fondov na špecifické **operácie** na národnej úrovni Tieto dohody sa nazývajú **Národné strategické referenčné rámce (NSRR)** a stanovujú všeobecné zásady pre implementáciu fondov a **operačných programov (OP),** ktoré definujú

špecifické ciele. Riadenie a monitorovanie operačných programov je po ich schválení v rukách národných vlád. Proces je značne **decentralizovaný,** čo znamená, že výzvy na predkladanie projektov sa uverejňujú vždy na národnej úrovni a nikdy nie na európskej úrovni.

Každá krajina je povinná vytvoriť **Riadiaci orgán.** Riadiaci orgán riadi implementáciu fondov. Spolu s **monitorovacím výborom** má riadiaci orgán zaručiť plný súlad implementácie fondov s operačnými programami podpísanými s Európskou komisiou.

Národné orgány sú povinné **zapojiť do činnosti monitorovacích výborov organizácie občianskej spoločnosti.** Mnohé organizácie ľudí so zdravotným postihnutím už boli členmi monitorovacích výborov a zaručili, že využívanie fondov rešpektovalo potreby ľudí so zdravotným postihnutím a podporovalo integráciu všetkých občanov so zdravotným postihnutím. Národné zastrešujúce organizácie majú v rámci monitorovacích výborov vytvárať stratégie, ktoré budú operačné programy formovať smerom k mainstreamingu problematiky zdravotného postihnutia, nediskriminácie a prístupnosti.

Štrukturálne fondy majú potenciál ovplyvniť vysoké percento verejných prác na národnej úrovni. Organizácie všetkých ľudí so zdravotným postihnutím by rady dosiahli stav, kedy budú horizontálne zásady týkajúce sa ľudí so zdravotným postihnutím zahrnuté do všetkých takýchto prác.

Verejné orgány a inštitúcie tiež musia zaručiť, že požiadavka prístupnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím bude zahrnutá do **technických špecifikácií verejných súťaží na práce,** služby a dodávky tovarov v súlade so smernicami EÚ o verejnom obstarávaní.

Okrem toho by implementácia fondov mala rešpektovať celý „**acquis communautaire“,** preto je dôležité zaistiť, že implementácia fondov nebude v rozpore s existujúcou legislatívou týkajúcou sa ľudí so zdravotným postihnutím. Ako príklad uveďme, že Smernica ES o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní a povolaní, ktorá je už účinná vo väčšine členských štátov, zakazuje diskrimináciu nielen pri prístupe k zamestnaniu, ale tiež vo vzdelávaní. Existujú tiež ďalšie legislatívne opatrenia v oblastiach verejného obstarávania, dopravy, nových technológií, atď.

Všetky členské štáty sa v súčasnosti nachádzajú v procese **prípravy ich Národných strategických referenčných rámcov a operačných programov** a preto je veľmi dôležité, aby sa organizácie ľudí so zdravotným postihnutím zapojili do tohto procesu hneď od začiatku a ovplyvnili tak tieto základné dokumenty. **Účasť v monitorovacích výboroch** zaistí dobré riadenie implementácie článkov týkajúcich sa nediskriminácie a prístupnosti.

Tento Súbor odporúčaní pozostáva z troch hlavných častí. Prvá časť sa pokúša vytvoriť všeobecný rámec a vysvetliť fungovanie fondov. Druhá časť sa zameriava na niektoré kľúčové prvky a definíciu konceptov, ktoré musia dôkladne pochopiť všetky organizácie. Tretia časť navrhuje akčný plán na národnej úrovni, ktorého účelom je ovplyvniť implementáciu hlavných prvkov predpisov EÚ.

EDF bude naďalej podporovať svojich členov poradenskou činnosťou **pracovnej skupiny pre štrukturálne fondy,** ktorá pozostáva z podporných návštev na požiadanie členov EDF, ako aj vytvorením **helpdesku,** ktorý bude poskytovať nepretržité poradenstvo.

ČASŤ II – VŠEOBECNÝ RÁMEC

II. 1 ČO SÚ ŠTRUKTURÁLNE FONDY?

II.1.1 Úvod

Štrukturálne fondy sú nástroje európskej Kohéznej politiky zamerané na zmiernenie rozdielov v úrovni rozvoja rôznych regiónov Európskej únie. Účelom týchto fondov je tiež prispieť k rastu, konkurencieschopnosti a zamestnanosti, dvom cieľom uvedeným v novej európskej Lisabonskej stratégii.

Tieto fondy pokrývajú vždy 7 rokov, ktoré sa označujú ako programovacie obdobia. Aktuálne programovacie obdobie bude pokrývať roky od 2007 do 2013.

Európske regióny boli rozdelené do troch oblastí, definovaných na základe úrovne HDP v porovnaní s priemerom EÚ, so stanovením špecifických cieľov:

- ***Cieľ konvergencia:*** toto je oblasť, ktorej účelom je podporiť konvergenciu najmenej rozvinutých štátov a regiónov. Pod cieľ Konvergencia spadajú regióny, ktoré dosahujú menej než 75 % priemeru EÚ. Na tento cieľ je vyčlenených 78 % celkovej sumy Štrukturálnych fondov. Pod tento cieľ spadajú nasledovné regióny: väčšina Grécka, Portugalsko (s výnimkou Lisabonu a Algarve), Slovinsko, južné Španielsko, väčšina Východného Nemecka, Južné Taliansko (s výnimkou regiónu Molise), Francúzske zámorské departmenty, juhozápadná Británia a Wales, Slovensko, Česká republika (s výnimkou Prahy), Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Estónsko, Poľsko a Malta.
- ***Konkurencieschopnosť:*** táto oblasť sa bude zameriavať na zlepšenie regionálnej konkurencieschopnosti a zamestnanosti. Pod cieľ Konkurencieschopnosť spadajú zostávajúce regióny, čo znamená, že dostanú 18 % celkovej sumy fondov.
- ***Spolupráca:*** účelom je posilniť európsku cezhraničnú teritoriálnu spoluprácu.

Fondy sú tiež rozdelené medzi jednotlivé štáty (nie medzi regióny, ako to bolo v prípade predchádzajúcich cieľov) a to prostredníctvom **Kohézneho fondu** (pozri nasledujúcu kapitolu). Oprávnené čerpať tieto prostriedky budú krajiny, ktorých HDP dosahuje menej než 90 % priemeru EÚ. Krajiny vybrané pre tieto fondy sú: Česká republika, Estónsko, Grécko, Cyprus, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Poľsko, Portugalsko, Slovinsko a Slovensko. Španielsko bude mať osobitný status ako prechodná krajina.

Pri všetkých týchto cieľoch budú prostriedky zo štrukturálnych fondov použité na výstavbu infraštruktúry, ako sú napríklad diaľnice, školy, nemocnice, dopravné komunikácie, nové technológie, atď. Fondy tiež budú slúžiť na financovanie iných iniciatív podporujúcich zamestnanosť a sociálne začlenenie prostredníctvom vzdelávania, školení a opatrení v oblasti zamestnanosti.

Štrukturálne fondy spolufinancujú projekty odsúhlasené s vládami v špecifických dokumentoch, ktoré sa nazývajú Národné strategické referenčné rámce a operačné programy. V závislosti od cieľa, pod ktorý daný región spadá, je z prostriedkov fondov financovaný určitý percentuálny podiel nákladov. Pri cieli Konvergencia je podiel kofinancovania do 75 %, pri cieli konkurencieschopnosť a spolupráca je to do 50 %. Pre krajiny spadajúce pod Kohézny fond sú opatrenia financované z tohto fondu kofinancované do výšky 80 %.

II.1.2 Fondy

II.1.2.a Európsky sociálny fond

Európsky sociálny fond je hlavným nástrojom pre rozvíjanie zamestnanosti a sociálnej inklúzie v Európskej únii. Jeho opatrenia sú zamerané na vytváranie stratégií vzdelávania, odborného vzdelávania a iniciatívy v oblasti zamestnanosti a sociálnej inklúzie. Tradične boli tieto prostriedky najčastejšie využívané pre iniciatívy podporujúce ľudí so zdravotným postihnutím. Úprava ESF je veľmi kompletná vo vzťahu k ľuďom so zdravotným postihnutím a poskytuje zaujímavé nástroje, ktoré je možné využiť na národnej úrovni.

Ľudia so zdravotným postihnutím a ich rodiny sa spomínajú vo viacerých článkoch legislatívy, najmä tých, ktoré sa týkajú sociálneho vylúčenia a prístupu k zamestnaniu. Dôležitosť fondov tkvie v tom, že budú podporovať iniciatívy v nasledovných oblastiach:

- adaptabilita pracovníkov, podnikov a podnikateľov,
- prístup k zamestnaniu a udržateľné začlenenie na trh práce,
- posilnenie sociálnej inklúzie
- rozvíjanie ľudského kapitálu,

Vzdelávanie a výskum sú tiež špecifickými prioritami cieľa Konvergencia.

Každoročne a na konci programovacieho obdobia v roku 2013 by mala byť pripravená správa o opatreniach zameraných na ľudí so zdravotným postihnutím.

II.1.2.b Európsky fond regionálneho rozvoja

Európsky fond regionálneho rozvoja financuje rozvoj infraštruktúry v členských štátoch EÚ. Zahrnutie zásady prístupnosti, ktorá je zakotvená vo všeobecnom nariadení, musí byť teraz zaručené aj pri implementácii týchto fondov.

Ciele EFRR závisia od cieľa spomenutého v úvode, pod ktorý daný región spadá:

Cieľ Konvergencia: (1) Výskum a technologický rozvoj, (2) Informačná spoločnosť, (3) Iniciatívy miestneho rozvoja, (4) Životné prostredie, (5) Prevencia rizika,

(6) Cestovný ruch, (7) Investície do kultúry, (8) Investície do dopravy, (9) Investície do energetiky, (10) Vzdelávanie a (11) Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra.

Konkurencieschopnosť (1) inovácie a znalostná ekonomika, (2) životné prostredie a predchádzanie rizikám a (3) prístup k dopravným a telekomunikačným službám

Spolupráca (1) cezhraničné ekonomické, sociálne a environmentálne činnosti, (2) transnacionálna spolupráca a (3) posilnenie regionálnej politiky.

II.1.2.c. Kohézny fond

Kohézny fond sa zameriava na dopravné a environmentálne projekty v krajinách, ktoré nedosahujú 90 % priemeru HDP v EÚ. Z Kohézneho fondu môže byť financovaných až 85 % nákladov projektu. Je dôležité zaručiť, že zásada prístupnosti bude zahrnutá do implementácie prostriedkov.

Krajiny vybrané pre tieto fondy sú: Česká republika, Estónsko, Grécko, Cyprus, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Poľsko, Portugalsko, Slovinsko a Slovensko. Španielsko bude mať osobitný status, keďže jeho účasť bude postupne ukončovaná.

II.2 HLAVNÉ DOKUMENTY, RIADENIE A DECENTRALIZÁCIA

II.2.1 Hlavné dokumenty

Existujú 4 nariadenia ustanovujúce Štrukturálne fondy: **všeobecné nariadenie** spoločné pre všetky fondy a nariadenia platné pre **Európsky sociálny fond** (ESF), **Európsky fond regionálneho rozvoja** (EFRR) a **Kohézny fond.** Všetky tieto nariadenia boli prijaté v júli 2006. Európska únia je v procese prijímania **Strategických usmernení Spoločenstva pre kohéziu.** Tieto usmernenia popisujú všeobecné ciele štrukturálnych fondov na základe hlavných nariadení. Členské štáty EÚ by mali prijať právne dokumenty implementujúce tieto fondy na základe uvedených usmernení.

V Strategických usmerneniach boli medzi 3 ďalšie horizontálne ciele pridané nové horizontálne ciele týkajúce sa prístupnosti a nediskriminácie. Tieto zásady sa špecificky spomínajú vo viacerých častiach dokumentu a hlavne vo vzťahu k Operačným programom.

Po vydaní Strategických usmernení (ktorých prijatie sa plánuje do konca septembra 2006) bude dôležité monitorovať implementáciu zásad nediskriminácie a prístupnosti na národnej úrovni. Členské štáty EÚ by mali pripraviť nasledovné právne dokumenty implementujúce tieto fondy na národnej úrovni:

1. **Národný strategický referenčný rámec,** ktorý popisuje spôsob, akým budú čerpané štrukturálne fondy na národnej úrovni, rešpektujúc všeobecné usmernenia stanovené Európskou komisiou.

2. Európska komisia a členské štáty by mali podpísať formálnu dohodu nazývanú **operačné programy (OP),** ktoré sú právne záväzné. Operačné programy vymenúvajú kontext programu, zámery, ciele, priority, opatrenia, ktoré sa majú vykonať, monitorovanie a finančné systémy. Existujú dva typy operačných programov: sektorové a regionálne. Sektorové operačné programy pokrývajú špecifické oblasti, ako napríklad doprava, vzdelávanie, atď.

Regionálne operačné programy uplatňujú prístup zahrnutia všetkých implementovaných oblastí na regionálnej úrovni. Tieto programy sú menšie, avšak pôsobia v rovnakých oblastiach, ako sektorové operačné programy.

Proces prijímania Národného strategického referenčného rámca a operačných programov bude prebiehať v nasledujúcich mesiacoch od októbra do začiatku roka 2007. Európska komisia vedie individuálne rozhovory s členskými štátmi o postupnom prijatí oboch dokumentov. Niektoré krajiny veľmi pokročili, iné sú zas pozadu s prezentovaním svojich návrhov. Oficiálnym termínom je 1. január 2007.

II.2.2 Riadenie a monitorovanie

Fondy sú kontrolované a riadené orgánom, ktorý sa nazýva **Riadiaci orgán.** Riadiaci orgán je zodpovedný za riadenie a implementáciu operačného programu, výberového procesu, súladu procesov a projektov s pravidlami Spoločenstva a niekoľkými administratívnymi procedúrami. Okrem toho existujú dva ďalšie orgány, ako je napríklad certifikačný orgán zodpovedný za prípravu a predloženie Komisii certifikovaných prehľadov výdavkov a platieb za jednotlivé projektové žiadosti a audítorsky orgán, ktorý zodpovedá za návrh a implementáciu stratégie auditu pre všetky operácie.

Tri mesiace po podpísaní operačných programov sú členské štáty povinné vytvoriť **monitorovací výbor.** Tieto výbory posudzujú kritériá pre výber projektov financovaných z fondov, kontrolujú pokrok, vyhodnocujú výsledky implementácie, schvaľujú výročné a záverečné správy, prijímajú informácie o kontrolných správach, navrhujú revíziu operačných programov atď. Na základe článku 11 Všeobecného nariadenia môže byť občianska spoločnosť súčasťou monitorovacích výborov a organizácie by si preto mali nárokovať právo byť členom týchto výborov. Ak občianska spoločnosť vo výboroch nebude zastúpená, mala by byť Európska komisia informovaná (prostredníctvom národných kontaktných osôb) o takomto druhu porušenia.

Je však pravdepodobné, že viaceré členské štáty budú uplatňovať prístup obnovenia už existujúcich monitorovacích výborov v ich súčasnom zložení. Toto je dôvod, prečo je dôležité konať práve teraz. Ak nebude možné získať samostatné kreslo, možno sa pokúsiť o získanie e možné zdieľať pozície na základe dohody s inou organizáciou.

Upozorňujeme, že v minulosti boli viaceré organizácie zastúpené v monitorovacích výboroch, avšak nemali právo hlasovať. Podľa súčasnej legislatívy toto už nie je dovolené, keďže občianska spoločnosť je plnoprávnym členom monitorovacích výborov.

II.2.3 Decentralizácia

Fondy sú vysoko decentralizované - po podpísaní operačných programov medzi členskými štátmi a národnými orgánmi prevezme Európska komisia pozíciu monitorovania.

Je preto veľmi dôležité poznamenať, že Európska komisia fondy neriadi a že o výbere projektov na národnej úrovni rozhodujú výhradne národné orgány. Nie je možné požiadať o žiaden projekt na európskej úrovni.

Napriek tomu však môže mať Európska únia silný vplyv prostredníctvom monitorovania fondov (vrátane niektorých extrémnych prípadov, kedy požaduje peniaze späť). Mnohé organizácie ľudí so zdravotným postihnutím, ktoré pôsobili v predchádzajúcich monitorovacích výboroch, podčiarkli dôležitosť podpory Európskej komisie pri presadzovaní návrhov pre ľudí so zdravotným postihnutím.

II.3 ČO MÔŽU ĽUDIA SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM ROBIŤ SO ŠTRUKTURÁLNYMI FONDAMI?

Táto časť bola pripravená s podporou pracovnej skupiny EDF pre štrukturálne fondy, na základe skúseností členov z predchádzajúceho programovacieho obdobia 2000 - 2006.

II.3.1 Príklady národných skúseností v predchádzajúcom programovacom období

Účasť na práci monitorovacích výborov (Grécko)

Niektoré národné zastrešujúce organizácie sa už zúčastňujú na práci monitorovacích výborov od roku 1994 - 2000 (napríklad v Grécku, kde národná zastrešujúca organizácia mala status pozorovateľa).

V Grécku sa národná zastrešujúca organizácia počas programovacieho obdobia 2000 - 2006 stala členom monitorovacieho výboru s hlasovacími právami. Zástupcovia zastrešujúcej organizácie z celej krajiny pôsobia v monitorovacích výboroch pre všetkých 13 regionálnych operačných programoch s hlasovacími právami a pre 7 z 11 sektorových operačných programov (vzdelávanie a zaškolenie v zamestnaní, zdravie a sociálne zabezpečenie, konkurencieschopnosť, zamestnanosť a odborné vzdelávanie, kultúra, informačná spoločnosť, železnice - prístavy - rozvoj miest).

Grécka zastrešujúca organizácia sa tiež podieľa na práci monitorovacieho výboru dvoch ďalších sektorových operačných programov bez hlasovacích práv (životné prostredie, železnice – letiská – mestská doprava). Zástupcovia zastrešujúcej organizácie sa tiež podieľajú na práci a majú hlasovacie práva v troch ďalších veľmi dôležitých monitorovacích výboroch, ktorými sú: i) monitorovací podvýbor pre ľudské zdroje, ii) monitorovací výbor celého rozvojového programu a iii) monitorovací výbor pre Kohézny fond.

Zastrešujúce organizácie sa vôbec nezúčastňujú niektorých sektorových operačných programov, ktoré sú však obmedzené na sektory rybárstva a poľnohospodárstva.

Práca v monitorovacích výboroch (Grécko)

Grécka zastrešujúca organizácia pri svojej účasti v monitorovacích výboroch presadzovala nasledovné otázky:

1. Mainstreaming zdravotného postihnutia do všetkých operačných programov, čo znamenalo:

a) viac opatrení pre ľudí so zdravotným postihnutím,
b) horizontálne zahrnutie kritéria prístupnosti do "plánovacieho dodatku“ a vytvorenie monitorovacieho mechanizmu správnej implementácie tohto kritéria s cieľom získať viac zdrojov pre otázky zdravotného postihnutia a prístupnosti.

2. Poskytnutie špeciálnych opatrení pre najzraniteľnejšie skupiny osôb so zdravotným postihnutím (ľudia s kompletnou závislosťou, ženy so zdravotným postihnutím, migranti so zdravotným postihnutím, atď.).

3. Korekcia terminológie zdravotného postihnutia vo všetkých operačných programoch.

Výsledky boli nasledovné:

- zahrnutie viacerých projektov pre ľudí so zdravotným postihnutím do všetkých operačných programov
- účasť zástupcov národnej zastrešujúcej organizácie v konzultačných výboroch pre konkrétne projekty
- opravenie terminológie zdravotného postihnutia
- prijatie rozhodnutia na 4. zasadaní monitorovacieho výboru pre celý rozvojový program (ktoré sa konalo 17.12.2003 v Thessaloniki) ohľadne implementácie kritéria prístupnosti vo všetkých operačných programoch, pričom toto rozhodnutie bolo čiastočne implementované.

Vytvorenie jedného OP zameraného na boj proti diskriminácii (Španielsko)

Vo vedení štrukturálnych fondov v aktuálnom programovacom období (2000-2006) v Španielsku bolo navrhnuté vytvoriť jeden **operačný program na boj proti diskriminácii.**

Tento program, spolufinancovaný z ESF a ERDF, je multiregionálnou a dlhodobou intervenciou zameranou na boj proti diskriminácii najviac znevýhodnených skupín (ľudia so zdravotným postihnutím) na trhu práce a zvýšenie ich sociálnej integrácie. Mnohé organizácie občianskej spoločnosti mali príležitosť podporovať špecifické opatrenia zamerané na zvýšenie začlenenia na trh práce.

Najvýznamnejším výsledkom je vznikajúca pilotná iniciatíva verejno-súkromného partnerstva, v rámci ktorého súkromné sociálne neziskové organizácie (ako napríklad Fundación ONCE), ktoré zastupujú najzraniteľnejšie skupiny osôb, riadia a monitorujú významnú časť financovania prichádzajúceho zo štrukturálnych fondov.

Príklady užitočných projektov pre ľudí so zdravotným postihnutím (Španielsko)

V rámci programu bolo v Španielsku získaných mnoho zaujímavých skúseností. Rámec programu bol vytvorený ako nástroj na zlepšenie zamestnateľnosti ľudí so zdravotným postihnutím. Tieto iniciatívy sa nazývali **Chodníky k pracovnej integrácii.** V rámci projektu príjemcovia pomoci dostávali personalizované a homogénne informačné služby, orientáciu, odborné a špecifické vzdelávanie a poradenstvo týkajúce sa samozamestnania.

Druhým príkladom bolo vytvorenie mediálneho nástroja s názvom DISC@PNET (**www.discapnet.es**), prvej webovej stránky o zdravotnom postihnutí, ktorá poskytuje globálne a systematické informácie pre ľudí so zdravotným postihnutím na celom svete a ponúka rôzne druhy služieb: nástroj pre hľadanie zamestnania, sprievodca mestom zameraný na prístupnosť a presné a aktuálne informácie ako zlepšiť kvalitu života ľudí so zdravotným postihnutím prostredníctvom informačných a komunikačných technológií.

II.3.2 Získané skúsenosti - hlavné bariéry a podporné mechanizmy

Mainstreaming – koncept, ktorý je len ťažko pochopiteľný pre národné orgány

Pri zohľadnení skúseností organizácií lobujúcich počas predchádzajúceho programovacieho obdobia štrukturálnych fondov bolo veľmi ťažké podporiť mainstreaming zdravotného postihnutia v Národnom strategickom referenčnom rámci a v operačných programoch z dôvodu chýbajúcich špecifických ustanovení. Všetky tieto organizácie zistili, že s pomocou nového článku 16 Všeobecného nariadenia by mali byť ciele mainstreamingu jednoduchšie dosiahnuteľné.

Novou výzvou je dosiahnuť, aby proces mainstreamingu prístupnosti a nediskriminácie (pozri časť II tohto dokumentu) pochopili verejné orgány a príjemcovia pomoci.

Byrokracia – stále hlavná bariéra pre malé organizácie ľudí so zdravotným postihnutím

Organizácie sa sťažovali na množstvo prekážok pri zvládaní mnohých byrokratických postupov, ktoré bránili v ich účasti na implementácii projektov.

Európska komisia – veľmi nápomocná v monitorovacích výboroch

Organizácie, ktoré boli zastúpené v minulých monitorovacích výboroch, považovali podporu Európskej komisie za pomerne dôležitú na dosiahnutie niektorých špecifických opatrení pre ľudí so zdravotným postihnutím. Európska komisia je cenným spojencom pri rokovaniach monitorovacích výborov.

Účasť v monitorovacích výboroch – niekedy iba nízka kvalita

Niektoré organizácie informovali o prípadoch, kedy nemali hlasovacie práva.

ČASŤ III – POKYNY K NIEKTORÝM KONCEPTOM NARIADENIA

III.1 Definícia zásady nediskriminácie

Článok 16 Všeobecného nariadenia ustanovuje, že zásada nediskriminácie musí byť prítomná v implementácii fondov ako aj pri prístupe k fondom.

Hlavným spôsobom, ako zaručiť, že pri implementácii štrukturálnych fondov nebude dochádzať k diskriminácii, je zabezpečiť, aby všetky rozhodnutia prijaté a financované prostredníctvom štrukturálnych fondov brali do úvahy potreby ľudí so zdravotným postihnutím predtým, než budú implementované.

Na európskej úrovni existuje silná legislatíva zabraňujúca diskriminácii v oblasti zamestnávania. Smernica o rovnakom zaobchádzaní (pozri Prílohu V) bola transponovaná vo väčšine členských štátov EÚ, avšak stále existuje potreba reálnej implementácie legislatívy. Preto je pre organizácie dôležité podporovať súlad so zákonom s využitím finančných nástrojov štrukturálnych fondov. Je hodné spomenúť, že školiaci manuál projektu Program vzdelávania pre aktivistov a obhajcov práv ľudí so zdravotným postihnutím pod vedením Gréckej národnej konfederácie ľudí so zdravotným postihnutím obsahuje príklady, ako zabezpečiť prístupnosť pracoviska alebo vzdelávania.

Všetky tieto prvky antidiskriminačnej legislatívy na európskej a národnej úrovni musia byť používané praktickým spôsobom a musia byť zahrnuté do kontrolného listu pre výber projektov.

Nediskriminácia by však mala byť chápaná ako široké spektrum opatrení v rámci štrukturálnych fondov. Informácie, vzdelávacie semináre, rozvoj infraštruktúry a špeciálne zariadenia pre ľudí so zdravotným postihnutím by mali byť zahrnuté ako oprávnené náklady zo štrukturálnych fondov, atď. s cieľom zabrániť všetky formy diskriminácie, či už priamej alebo nepriamej.

Druhým prvkom je zabránenie diskriminácie pri prístupe k finančným prostriedkom. Preto je dôležité zaručiť, aby verejné orgány prijali opatrenia, ktoré zaručia, že organizácie ľudí so zdravotným postihnutím budú môcť podávať projekty, zúčastňovať sa projektov ako partneri a implementovať projekty na národnej a regionálnej úrovni. Je dôležité vytvoriť podporné štruktúry, vzdelávanie a odborné znalosti podporujúce účasť organizácií ľudí so zdravotným postihnutím. V bode III.3 navrhujeme, ako použiť prostriedky určené na technickú pomoc na splnenie požiadavky článku 16.

III.2 Definícia zásady prístupnosti

Článok 16 tiež uvádza, že prístupnosť pre ľudí so zdravotným postihnutím musí byť zaručená vo všetkých fázach programovania, implementácie a monitorovania štrukturálnych fondov.

S cieľom podporiť prístupnosť pri implementácii štrukturálnych fondov bude dôležité pochopiť, čo znamená prístupnosť pre ľudí so zdravotným postihnutím. V širšom zmysle je možné ju definovať ako rovnaký prístup pre ľudí so zdravotným postihnutím k fyzickým štruktúram, elektronickému prostrediu, ako je napr. internet, informáciám, službám (bez ohľadu na to, či sú poskytované súkromnými alebo

verejnými subjektami) a schopnosť podieľať sa na všetkých druhoch činností, ako sú vzdelávanie, kultúrny život, cestovanie, atď.

Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné zaručiť, že fyzické štruktúry, elektronické prostredia, atď. sú navrhnuté tak, aby spĺňali túto požiadavku. Prístupný návrh je možné zhruba definovať nasledovne:

Návrh zameraný na zásadu rozšírenia štandardného dizajnu na ľudí s určitým typom zdravotného postihnutia s cieľom maximalizovať počet osôb, ktoré majú bezproblémový prístup k budove, informáciám, službe, atď., čo je možné dosiahnuť nasledovne:

- návrhom produktov, služieb a prostredí, ktoré sú priamo použiteľné pre väčšinu používateľov bez akejkoľvek modifikácie;

- výrobou produktov alebo služieb tak, aby boli prispôsobiteľné rôznym používateľom;

- zaručiť, že štandardizované rozhrania budú kompatibilné so špeciálnymi produktmi pre ľudí so zdravotným postihnutím.

V praxi to znamená potrebu zaručiť, že návrh (napríklad budovy) umožňuje jednoduché využívanie všetkých jej zariadení všetkými osobami. To je kľúč k podpore prístupnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím. Ak aplikovanie tohto prístupu nebude možné alebo ak ho nebudú akceptovať niektoré zúčastnené strany v procese návrhu, je možné využiť alternatívne prístupy, ktoré sú naznačené vo vyššie uvedenej definícii.

Je možné požadovať dodatočnú inštaláciu zariadení zvyšujúcich prístupnosť (napr. Inštalácia rampy alebo zdvižnej plošiny do autobusu). Dôležitou zásadou pri tomto prístupe je zaručiť, že vybraný návrh (dizajn) bude poskytovať flexibilitu. To otvorí viac príležitostí pre dosiahnutie prístupného návrhu v celom procese.

Jedným z prístupov tiež môže byť navrhnúť napr. webovú stránku takým spôsobom, že ľudia so zdravotným postihnutím k nej budú môcť pristupovať s využitím kompenzačných pomôcok. Dôležitou zásadou pri tomto prístupe je zaručiť, že vybraný návrh (dizajn) bude spĺňať určité štandardné kritériá. Toto je predpokladom pre využívanie kompenzačných pomôcok, pretože inak si osoba so zdravotným postihnutím nebude môcť byť istá, či jej kompenzačná pomôcka bude fungovať, keď sa pokúsi o prístup k niektorej špecifickej webovej stránke.

Je potrebné zdôrazniť, že oba vyššie uvedené alternatívne prístupy by mali byť považované za výnimky. Hlavnou zásadou je, že fyzické štruktúry, elektronické prostredia, služby, atď. by mali byť navrhnuté s ohľadom na potreby všetkých potenciálnych používateľov.

Dôležitým prostriedkom pre dosiahnutie prístupnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím je dodržiavať určité štandardy a kritériá v návrhovom procese. Tieto štandardy môžu byť stanovené na medzinárodnej, európskej, národnej a miestnej úrovni. V prílohe VI nájdete príklad referencií na návrhové štandardy a odporúčania ustanovené na medzinárodnej a európskej úrovni, ktoré by mohli byť nápomocné pri práci s prístupnosťou pre ľudí so zdravotným postihnutím pri výbere projektov.

Je dôležité sa pokúsiť vyjasniť, či sú v danom konkrétnom prípade uplatnené národné alebo miestne požiadavky týkajúce sa prístupného návrhu (bez ohľadu na to, či sú právne záväzné alebo nie). Takéto požiadavky, ako aj medzinárodné

a európske štandardy je možné využiť ako silné argumenty v danom návrhovom procese.

III.3 Technická pomoc

Všetky vlády môžu použiť 4 % (pre ciele konvergencia a spolupráca) a 6 % (pre cieľ spolupráca) celkovej finančnej alokácie zo štrukturálnych fondov na technickú pomoc.

Existujú dva možné spôsoby využitia prostriedkov technickej pomoci:

- niektoré národné zastrešujúce organizácie plánujú využiť tieto prostriedky na technickú pomoc tak, aby poskytli podporu svojim členom, ktorí by boli následne schopní žiadať o projekty a riadiť ich v rámci štrukturálnych fondov. Zvýšenie znalostí organizácií ľudí so zdravotným postihnutím je kľúčovým prvkom pre dosiahnutie toho, že budú v stave realizovať a riadiť projekty podporované európskymi fondmi. Národné zastrešujúce organizácie tiež môžu poskytovať informácie, poradenstvo, podporu a vzdelávanie pre Prístup a realizáciu mimovládnych organizácií.
- Školenia potenciálnych príjemcov podpory o financovaní z technickej pomoci sú pre nich mimoriadne dôležité, aby pochopili nové koncepty legislatívy a nové zásady. Je dôležité, aby sa týchto školení zúčastňovali aj národné zastrešujúce organizácie.

III.4 Partnerstvo

Článok 11 Všeobecného nariadenia poskytol novú príležitosť pre organizácie ľudí so zdravotným postihnutím pri implementácii štrukturálnych fondov. Tento článok zaväzuje členské štáty, aby do procesu zapojili mimovládne organizácie občianskej spoločnosti.

Nové predpisy ustanovujú, že ciele fondov by sa mali realizovať v súlade so zásadou partnerstva s organizáciami a subjektami, ako sú občianska spoločnosť, mimovládne organizácie, atď.

Partnerstvo by malo zahŕňať prípravu, implementáciu, monitorovanie a vyhodnocovanie operačných programov. Členské štáty sú povinné zapojiť každého relevantného partnera a osobitne regióny do rôznych fáz programovania v rámci časových limitov stanovených pre každú fázu.

Toto je právny základ pre účasť organizácií ľudí so zdravotným postihnutím v procese návrhu Národného strategického referenčného rámca a operačných programov, ako aj pri monitorovaní a vyhodnocovaní programov. Je dôležité, aby všetky národné organizácie uplatňovali svoje práva a tým zaistili väčší vplyv na proces implementácie.

III.5 Globálne granty

Projekty financované podľa predpisov štrukturálnych fondov sú pomerne veľké a organizácie ľudí so zdravotným postihnutím musia byť buď finančne silné organizácie alebo musia spolupracovať v partnerstve s inými subjektami.

Napriek tomu legislatíva poskytuje možnosť vytvárať globálne granty. Tieto granty sú poskytované sprostredkovateľskému orgánu alebo agentúre, ktorá musí pracovať vo verejnom záujme a musí zahŕňať zúčastnené strany projektu podporovaného z

európskych fondov. Príjemca globálneho grantu obvykle lepšie rozumie lokálnym potrebám a poskytuje malé granty organizáciám na miestnej a regionálnej úrovni, ku ktorým môžu mať jednoduchý prístup aj malé organizácie ľudí so zdravotným postihnutím.

Nové nariadenie motivuje členské štáty používať inštitút globálnych grantov v oblasti mestských projektov.

Je dôležité zaručiť, aby sa pri globálnych grantoch používali tie isté zásady všeobecného nariadenia.

III.6 Kontrolný zoznam pre výber projektov

Bude dôležité zaručiť, aby riadiace orgány (a monitorovacie výbory) schválili kontrolný zoznam pre výber projektov, ktorý by zahŕňal časti týkajúce sa prístupnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím a nediskriminácie.

Je dôležité posilniť potrebu jasných opatrení vo vzťahu k implementácii fondov. Zásadu prístupnosti a nediskriminácie je možné vyjadriť v technických špecifikáciách, ktoré musia byť dodržiavané navrhnutými projektmi.

Referencie: projekt Vzdelávací program pre aktivistov a obhajcov práv ľudí so zdravotným postihnutím a Komisia pre práva ľudí so zdravotným postihnutím Veľkej Británie (nediskriminácia) a Build pre všetky projekty (prístupnosť) http://www.build-for-all.net/usersimage/File/RefMan-0601-Appendices.pdf

III. 7 Výročná správa ESF o integrácii ľudí so zdravotným postihnutím

Na záver je dôležité pripomenúť, že v oblasti ESF článok 10 nariadenia zaväzuje členské štáty, aby pripravili výročnú a záverečnú správu venovanú opatreniam na posilnenie integrácie znevýhodnených skupín, vrátane ľudí so zdravotným postihnutím, na trhu práce a ich sociálnej inklúzie. Tieto správy by mali byť dobrým nástrojom pre prehodnotenie a analýzu opatrení realizovaných členskými štátmi v oblasti zdravotného postihnutia a mohli by navrhnúť alternatívne opatrenia v prípade, že fondy nie sú implementované správne.

ČASŤ IV – AKČNÝ PLÁN

IV.1 Úvod

Táto časť prezentuje vzor akčného plánu, ktorý by národné zastrešujúce organizácie mohli využiť za účelom ovplyvňovania na národnej úrovni s cieľom zaručiť správnu transpozíciu nariadení a monitorovanie súladu so stanovenými zásadami. Je to akčne orientovaný rámec, ktorý je možné pri implementácii prispôsobiť národným danostiam.

Národné zastrešujúce organizácie by sa mali podieľať na príprave stratégií a politík pre štrukturálne fondy, vrátane prípravy Národného strategického referenčného rámca a operačných programov alebo účasti v monitorovacích výboroch. Účasťou na riešení oboch otázok sa musí zaručiť, že (1) sa budú rešpektovať hlavné zásady európskych predpisov a budú začlenené pri národnej implementácii (2) operačné programy budú zahŕňať špecifické projekty riešiace otázky zdravotného postihnutia a (3) organizácie ľudí so zdravotným postihnutím budú môcť byť konečnými príjemcami pri projektoch financovaných zo štrukturálnych fondov.

Národné zastrešujúce organizácie musia zaistiť svoj vstup pri implementácii fondov bez toho, aby boli priamymi príjemcami prostriedkov. V niektorých krajinách sú národné zastrešujúce organizácie príjemcami pomoci v rámci technickej asistencie s cieľom posilniť kapacitu svojich členov žiadať o podporu z európskych fondov a riadiť projekty. Štáty sú povinné vyčleniť 4 % prostriedkov na technickú pomoc (podrobnejšie informácie pozri kapitolu III.3).

IV.2 Hlavné ciele a stratégie implementácie na národnej úrovni

Toto sú ciele, ktoré by mali byť dosiahnuté na konci implementácie akčného plánu.

<u>Mainstreaming a zabezpečenie financovania pre špecifické projekty</u>

Organizácie realizujú svoje stratégie na 2 úrovniach:

- mainstreaming zdravotného postihnutia vo všetkých opatreniach Národného strategického referenčného rámca a operačných programov s cieľom zaistiť, že táto zásada bude prítomná aj v iných oblastiach, než oblasti špecificky súvisiace so zdravotným postihnutím.
- Zaistiť špecifické projekty pre ľudí so zdravotným postihnutím vo všetkých operačných programoch na národnej a regionálnej úrovni.

Na základe predchádzajúcich skúseností bolo veľmi dobré vytvoriť operačný program na boj proti diskriminácii (prosím, pozri časť IV.2). Toto zaistí v operačných programoch vytvorenie špecifických projektov zameraných na ľudí so zdravotným postihnutím.

<u>Preskúmanie operačných programov na národnej úrovni pred ich odoslaním do Bruselu</u>

Jedným z najlepších spôsobov, ako zaistiť, že mainstreaming a špecifické projekty pre ľudí so zdravotným postihnutím budú zahrnuté do operačných programov, je preskúmať dokumenty pred ich odoslaním Európskej komisii. V nadväznosti na

článok 11 Všeobecného nariadenia by vo fáze prípravy dokumentov mali byť konzultované mimovládne organizácie občianskej spoločnosti.

Organizácie by mali uplatňovať svoj vplyv na národnej úrovni tak, aby sa mohli zúčastňovať procesu prípravy (obvykle realizovaného Ministerstvom financií) Národného strategického referenčného rámca a operačných programov.

Zastúpenie v monitorovacích výboroch s plnými hlasovacími právami

V predchádzajúcom programovacom období boli organizácie ľudí so zdravotným postihnutím často prizvané zúčastňovať sa práce monitorovacieho výboru, avšak bez hlasovacích práv. Nové nariadenie vyžaduje zapojenie občianskej spoločnosti do nových monitorovacích výborov a preto by sa uvedená situácia už nemala opakovať.

Aliancie s inými skupinami

Je tiež veľmi dôležité zabezpečiť si aliancie s inými mimovládnymi spoločnosťami občianskej spoločnosti, ktoré by potenciálne mohli podporiť naše požiadavky pri rokovaniach o operačných programoch a v rámci monitorovacích výborov.

V niektorých prípadoch národné orgány pridelia zástupcom občianskej spoločnosti iba jedno miesto v monitorovacích výboroch. Táto situácia nie je ideálna a bude si vyžadovať, aby národné zastrešujúce organizácie zaistili, aby boli potreby ľudí so zdravotným postihnutím zastúpené mimovládnymi organizáciami, ktoré získajú miesto v monitorovacích výboroch. Niekedy bude potrebné zdieľať miesta vo všetkých monitorovacích výboroch s inými mimovládnymi spoločnosťami občianskej spoločnosti a tým aj vytvoriť stratégiu spolupráce.

Definovanie nediskriminácie a prístupnosti v technických špecifikáciách - školenia pre potenciálnych príjemcov pomoci

Je veľmi dôležité, aby výzvy na predkladanie projektov požadovali v **kontrolnom zozname** na prezentáciu projektov kritériá nediskriminácie a prístupnosti. Na dosiahnutie tohto cieľa by organizácie mali byť v pozícii poskytnúť obe definície národným orgánom, ktoré by slúžili ako referenčný bod pre žiadateľov o projekty.

Je rovnako veľmi dôležité pre všetky riadiace orgány na regionálnej alebo národnej úrovni organizovať špecifické podujatia na zvyšovanie povedomia, do ktorých by boli zapojení všetci verejní a súkromní aktéri a ktorých cieľom by bolo vysvetľovať význam oboch týchto konceptov.
Počas celého obdobia je dôležité, aby ľudia z národných organizácií boli k dispozícii pre monitorovacie výbory a aby sledovali všetky vývojové trendy v tejto oblasti a informovali monitorovacie výbory o nepredpokladaných možnostiach. Je dôležité mať nielen zamestnancov ale aj dobrovoľníkov z radov členov ochotných venovať svoj čas tejto práci a informovať národné zastrešujúce organizácie.

Práca na kritériách týkajúcich sa konečných príjemcov

Definícia konečného príjemcu je kľúčovým prvkom, ktorým je potrebné zaistiť, aby organizácie ľudí so zdravotným postihnutím mohli byť konečnými príjemcami. Je dôležité, aby malé organizácie ľudí so zdravotným postihnutím mali prístup

k malým projektom, ktoré by mohli byť financované napríklad prostredníctvom globálnych grantov (pozri bod III.5).

Účasť na veľkých projektoch si vyžaduje ľudské a finančné zdroje, ktoré si môže dovoliť len veľmi málo organizácií. Ak priama účasť nie je možná, organizácie musia vytvoriť konkrétne partnerstvá alebo pracovať pod väčšími zastrešujúcimi organizáciami.
Okrem práce zameranej na definovanie politík a stratégií v rámci monitorovacích výborov by tiež národné zastrešujúce organizácie mohli byť zapojené do projektov financovaných prostredníctvom fondov jednak

- ako príjemca finančných prostriedkov a
- orgán, ktorý dokáže poskytnúť najlepšiu technickú podporu a know-how o otázkach prístupnosti/zdravotného postihnutia.

Stretnutia s kontaktnými osobami Európskej komisie

Európska komisia určila pre každú krajinu kontaktnú osobu (desk officer), ktorej úlohou je monitorovať implementáciu operačných programov. Tieto osoby sa na vlastnú žiadosť môžu zúčastňovať zasadnutí monitorovacieho výboru. Je preto veľmi dôležité informovať týchto úradníkov, ak sa objaví akákoľvek otázka, ktorú budú organizácie ľudí so zdravotným postihnutím považovať za nesprávnu implementáciu fondov.

Kontaktné osoby môžu od národných orgánov formálne požadovať informácie a majú relevantnú pozíciu pri rokovaniach o Národnom strategickom referenčnom rámci a operačných programoch.

Práca na všetkých úrovniach

Organizácie ľudí so zdravotným postihnutím sa musia organizovať tak, aby boli zastúpené vo všetkých relevantných monitorovacích výboroch na všetkých úrovniach, jednak národnej ako aj regionálnej. Operačné programy sú realizované tým spôsobom, že regionálne orgány majú prominentnú úlohu pri návrhu a implementácii regionálnych operačných programov.

Národné zastrešujúce organizácie by mali vyškoliť svojich členov a informovať ich o záväzkoch, ktoré nové nariadenie prináša pre verejné orgány na všetkých stupňoch.

Je dôležité zaručiť, aby tieto zásady rešpektovali aj projekty na miestnej úrovni.

Zavedenie ukazovateľov

Pre organizácie ľudí so zdravotným postihnutím je veľmi dôležité, aby boli schopné zaviesť indikátory umožňujúce hodnotenie rešpektovania a úrovne implementácie povinností vyplývajúcich z nových nariadení.

Národná legislatíva je tiež relevantná

Je dôležité pripomenúť, že národná legislatíva je dôležitá pri príprave a implementácii štrukturálnych fondov. Je preto veľmi dôležité navrhnúť všetky opatrenia relevantné pre ľudí so zdravotným postihnutím tak, že títo budú zapojení už počas definície operačných programov a Národného strategického referenčného rámca.

Ustanovenie osobitných orgánov na podporu zásad uvedených v nariadení

Ustanovenie **osobitného orgánu** (výboru, pracovnej skupiny, atď.) **s povinnou účasťou organizácií ľudí so zdravotným postihnutím,** ktorého úlohou bude podporovať začlenenie kritéria prístupnosti do každého akčného plánu a podporu jeho horizontálnej integrácie.
Orgány na všetkých úrovniach by sa mohli obracať na tento výbor s cieľom získať informácie o otázkach prístupnosti a o implementácii zásady prístupnosti v ich projektoch. Tento výbor by tiež vypracovával každý dokument týkajúci sa metodológie a usmernení poskytovaných potenciálnym príjemcom pomoci v otázkach prístupnosti a nediskriminácie.

Je tiež dôležité vytvoriť **striktnú a jasnú metodológiu a osobitný orgán zodpovedný** za konečnú kontrolu a certifikáciu implementácie zásady prístupnosti v každom projekte.

IV.3 Kroky pri realizácii

IV.3.1 – KROK 1: Účasť na príprave Národného strategického referenčného rámca a operačných programov

ČINNOSŤ:

- strešná organizácia občanov so zdravotným postihnutím - odoslať list Ministrovi regionálneho rozvoja s cieľom prezentovať hlavné body, ktoré majú byť zohľadnené pri príprave Národného strategického referenčného rámca a Operačných programov
- odoslať list všetkým ministerstvám zodpovedným za prípravu špecifických operačných programov,
- stretnúť sa s relevantnými orgánmi za účelom vysvetlenia našich návrhov
- navrhnúť zriadenie výboru, ktorý bude zodpovedný za rešpektovanie zásad nariadenia a ktorý bude zahŕňať aj zástupcov zastrešujúcich organizácií,

TERMÍN: od októbra do decembra 2007

PRÁVNE ARGUMENTY:

Zo všeobecného nariadenia o štrukturálnych fondoch:

Článok 11 ukladá národným orgánom povinnosť zapojiť vhodné subjekty reprezentujúce občiansku spoločnosť a mimovládne organizácie do prípravy operačných programov v rôznych fázach v rámci časového limitu stanoveného pre každú fázu.

Z nariadenia o ESF:

Článok 5 ukladá členským štátom a riadiacim orgánom každého operačného programu povinnosť zapojiť sociálnych partnerov a adekvátnu konzultáciu s mimovládnymi zúčastnenými stranami na príslušnej teritoriálnej úrovni, pri programovaní, implementácii a monitorovaní podpory poskytovanej z ESF.

IV.3.2 – KROK 2: Mainstreaming prístupnosti a nediskriminácie do Národného strategického referenčného rámca a operačných programov

ČINNOSŤ:

- zahrnúť horizontálne zásady prístupnosti a nediskriminácie do Národného strategického referenčného rámca a operačných programov
- špecifické činnosti a mainstreaming by sa mali realizovať v sektorových operačných programoch (jeden v každej oblasti na národnej úrovni, kultúra, vzdelávanie, atď.) a v jednotlivých regiónoch (kde by pokrývali všetky oblasti)
- lobovať za vytvorenie OP venovaného boju proti diskriminácii so špecifickými opatreniami zameranými na zdravotné postihnutie
- zabezpečiť, aby plánované projekty rešpektovali európsky rámec predpisov transponovaný do národnej legislatívy, ako je napríklad legislatíva o nediskriminácii, verejnom obstarávaní, informačných a komunikačných technológiách alebo doprave.
- zabezpečiť, že k dispozícii budú globálne granty, ktoré uľahčia prístup malých organizácií ľudí so zdravotným postihnutím k menším projektom globálne granty by mali rešpektovať všeobecné zásady nariadenia
- preskúmať operačné programy predtým, než budú odoslané Európskej komisii
- zabezpečiť, aby Technická pomoc podporovala zásadu nediskriminácie pri prístupe k fondom a aby v rámci nej boli realizované školenia pre potenciálnych príjemcov pomoci o zásadách obsiahnutých v nových predpisoch
- implementácia vzdelávacieho projektu pre zodpovedných zástupcov jednotlivých oddelení, aby títo lepšie pochopili význam prístupnosti

TERMÍN: od októbra do decembra 2007

PRÁVNE ARGUMENTY:

Zo Všeobecného nariadenia:

Článok 16 sa odvoláva na **nediskrimináciu a prístupnosť.** Členské štáty by mali zabrániť akejkoľvek forme diskriminácie na základe pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, náboženského vyznania alebo presvedčenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie počas jednotlivých fáz implementácie fondov a osobitne pri prístupe k fondom. Prístupnosť pre ľudí so zdravotným postihnutím sa teraz uznáva za jedno z kritérií, ktoré je potrebné rešpektovať pri definovaní projektov spolufinancovaných z fondov, ako aj počas jednotlivých fáz implementácie.

Článok 27 stanovuje, že členské štáty sú povinné predložiť národný strategický referenčný rámec, ktorý zaručí, že pomoc z fondov bude konzistentná so strategickými usmerneniami Spoločenstva o kohézii a ktorý bude identifikovať spojenie medzi prioritami Spoločenstva na jednej strane a jeho národným programom reforiem na strane druhej.

Článok 42 obsahuje ustanovenie o vytváraní globálnych grantov.

Z nariadenia o ESF:

Článok 4 uvádza, že členské štáty sú povinné zabezpečiť, že projekty podporované ESF sú konzistentné s európskou stratégiou zamestnávania. Členské štáty sú povinné zabezpečiť, že stratégia uvedená v Národnom strategickom referenčnom rámci a opatrenia uvedené v operačných programoch podporujú ciele, priority a zámery stratégie každého členského štátu v rámci národných programov reforiem a národného akčného plánu sociálnej inklúzie.

IV.3.3 - KROK 3: Účasť v monitorovacích výboroch

ČINNOSŤ:

- byť súčasťou monitorovacích výborov vo všetkých tematických oblastiach na národnej úrovni (budú vytvorené výbory pre dopravu, vzdelávanie, kultúru, zamestnanosť ...) a/alebo na regionálnej úrovni, kde sú všetky uvedené oblasti zhrnuté v rámci jedného operačného programu.
- podporovať vlastné miesto pre organizácie ľudí so zdravotným postihnutím
- ak je v monitorovacích výboroch vyhradené iba jedno miesto pre sektor občianskej spoločnosti, organizácie ľudí so zdravotným postihnutím by mohli vytvoriť aliancie s inými organizáciami občianskej spoločnosti s cieľom zdieľať rôzne operačné programy a definovať spoločnú stratégiu.
- každý rok skontrolovať výročnú správu ESF s cieľom zaručiť, že sa venuje aj ľuďom so zdravotným postihnutím a že obsah správy je presný.

TERMÍN: tri mesiace po 1. januári 2007

PRÁVNE ARGUMENTY:

Zo všeobecného nariadenia o štrukturálnych fondoch:

Článok 11 ukladá národným orgánom povinnosť zapojiť vhodné subjekty reprezentujúce občiansku spoločnosť a mimovládne organizácie do monitorovania a vyhodnocovania operačných programov v rôznych fázach v rámci časového limitu stanoveného pre každú fázu.

Z nariadenia o ESF:

Článok 5 ukladá členským štátom a riadiacim orgánom každého operačného programu povinnosť zaručiť účasť sociálnych partnerov a adekvátnu konzultáciu s mimovládnymi zúčastnenými stranami na príslušnej teritoriálnej úrovni, pri programovaní, implementácii a monitorovaní podpory poskytovanej z ESF.

Článok 10 zaväzuje členské štáty, aby pripravili výročnú a záverečnú správu venovanú opatreniam na posilnenie integrácie znevýhodnených skupín, vrátane ľudí so zdravotným postihnutím, v zamestnaní a ich sociálnej inklúzie.

IV.3.4 - KROK 4: Monitorovanie

ČINNOSŤ:

- špecificky posúdiť zahrnutie princípov prístupnosti a nediskriminácie v každom projekte a intervencii (pozri prílohu V)
- overiť, či výzvy na predkladanie ponúk požadujú uplatňovanie zásad prístupnosti a nediskriminácie
- zaručiť, že sa vyžadujú technické požiadavky týkajúce sa zdravotného postihnutia, pričom je potrebné používať systém kontrolných zoznamov
- **zaručiť vytvorenie certifikačného systému s povinnou účasťou organizácií ľudí so zdravotným postihnutím za účelom kontroly a osvedčenia uplatňovania zásady prístupnosti a nediskriminácie v každom projekte a každej intervencii**.
- preskúmať výročnú správu o opatreniach mainstreamingu implementovaných vo všetkých fondoch
- preskúmať výročnú správu o opatreniach implementovaných z ESF špecificky v oblasti zdravotného postihnutia
- zaručiť, že prostriedky z technickej pomoci podporujú schopnosť organizácií ľudí so zdravotným postihnutím žiadať o projekty.

TERMÍN: počas celého programovacieho obdobia 2007-2013

PRÁVNE ARGUMENTY:

Zo všeobecného nariadenia:

Článok 16 stanovuje potrebu zabrániť akejkoľvek diskriminácii ľudí so zdravotným postihnutím pri prístupe k fondom.

Článok 65 zaväzuje monitorovacie výbory posudzovať kritéria pre výber projektov ako aj príjemcov pomoci.

Článok 46 ustanovuje, že členské štáty môžu využiť prostriedky určené na technickú pomoc (od 4 do 6 %) na posilnenie administratívnej kapacity pri implementácii projektov financovaných z fondov, hodnotenie dosiahnutého pokroku, preskúmanie výsledkov implementácie, schvaľovanie výročných a záverečných správ, prijímanie informácií o kontrolných správach a navrhovanie revízií operačných programov. Členské štáty by mali schváliť akýkoľvek návrh na zmenu príspevku z fondov.

Článok 67 ustanovuje povinnosť predložiť národnú a záverečnú správu o aktivitách financovaných zo všetkých štrukturálnych fondov.

Z nariadenia o ESF:

Článok 10 ustanovuje, že ročné a záverečné správy o implementácii uvedené v článku 67 Nariadenia (ES) č. 1083/2006 musia obsahovať, ak je to relevantné,

syntézu implementácie opatrení na posilnenie integrácie v zamestnaní a sociálnej inklúzie znevýhodnených skupín, vrátane ľudí so zdravotným postihnutím.

IV.3.5 - KROK 5: Sťažnosti na Európsku komisiu

ČINNOSŤ:

- informovať kontaktné osoby (desk officer) Európskej komisie o porušení ktorejkoľvek zo zásad uvedených v nariadení o štrukturálnych fondoch
- informovať EDF o nesúlade
- predložiť, s podporou EDF, písomnú sťažnosť na Európsku komisiu so žiadosťou o prešetrenie danej záležitosti.

TERMÍN: počas celého programovacieho obdobia 2007-2013

PRÁVNE ARGUMENTY:

Ak niektorá krajina nebude implementovať súčasnú legislatívu o štrukturálnych fondoch, existujú spôsoby, ako ju vystaviť pod tlak. Národné organizácie môžu napríklad s podporou EDF podať formálnu sťažnosť na Európsku komisiu. Európska komisia by mala následne vykonať všetky potrebné šetrenia s cieľom získať informácie o situácii a vydať krajine odporúčania implementovať rôzne opatrenia, v prípade ak zistí akúkoľvek nezrovnalosť.

Zo všeobecného nariadenia:

Článok 92 stanovuje, že môže dôjsť k zastaveniu platieb, ak niektorý členský štát závažným spôsobom poruší svoje povinnosti pri riadení a kontrole svojich záväzkov.

Postup v prípade porušenia Zmluvy (článok 226 ES)

Postup v prípade porušenia Zmluvy sa použije, ak niektorý členský štát nesplní niektorú svoju povinnosť vyplývajúcu z práva Spoločenstva.

Konanie prebieha výhradne pred Európskym súdnym dvorom. Vzhľadom na závažnosť obvinení musí pred obrátením sa na Súdny dvor predchádzať predbežné konanie, počas ktorého bude členskému štátu poskytnutá možnosť predložiť svoje vyjadrenie.

Vo vzťahu k našim záležitostiam je to nástroj, ktorý je možné využiť v prípade, ak niektorý členský štát nesplní v plnom rozsahu predpisy o štrukturálnych fondoch, napríklad vo vzťahu k prístupnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím alebo nediskriminácii.

IV.3.6 - KROK 6: Informovať EDF o výsledkoch

ČINNOSŤ:

- EDF prispieva do európskych správ o implementácii projektu

- sekretariát EDF bude požadovať informácie pre prípravu nasledujúceho programovacieho obdobia 2014-2020

TERMÍN: počas celého programovacieho obdobia 2007-2013

ČASŤ IV – ZÁVER

Výsledky lobistickej kampane týkajúcej sa štrukturálnych fondov môžu mať významný dopad na rozvoj infraštruktúry a sociálnych iniciatív na národnej úrovni a zabrániť diskriminácii ľudí so zdravotným postihnutím. Je veľmi dôležité, aby národné organizácie prevzali aktívnu úlohu pri definovaní implementácie fondov na národnej úrovni.

Ako bolo uvedené v predchádzajúcom texte, štrukturálne fondy dopĺňajú financovanie rozvoja infraštruktúry a iných opatrení na národnej úrovni. Preto majú fondy veľký potenciál ovplyvniť väčšinu štrukturálnych investícií.

Jednou z charakteristík štrukturálnych fondov je voľnosť národných vlád pri implementácii štrukturálnych fondov po podpísaní operačných programov Európskou komisiou a národnými orgánmi. Kontaktné osoby (desk officer) na Európskej komisii určené pre príslušnú krajinu sa tiež podieľajú na monitorovani fondov a preto je potrebné im ohlásiť akékoľvek porušenie zásad uvedených v nariadení (napr. chýbajúce partnerstvo, neuplatnenie kritéria prístupnosti a zásady nediskriminácie v projektoch) s cieľom vytvoriť konzistentný tlak na členské štáty a prinútiť ich rešpektovať súčasné nariadenia.

Ak niektorý národný orgán opakovane nedodržiava zásady uvedené vo všeobecnom nariadení, je dôležité o tejto situácii informovať EDF. EDF bude následne informovať Európsku komisiu, ktorá rozhodne o reakcii na porušenie legislatívy.

EDF vytvorilo tzv. „**helpdesk“** pre štrukturálne fondy, ktorý spolupracuje s pracovnou skupinou pre štrukturálne fondy a ktorého úlohou je podporovať členov EDF pri implementácii fondov. Kontaktné údaje: (helpdesk-structuralfunds@edf-feph.org) / telefónne číslo 0032 2 503 12 27.

PRÍLOHA I – Špecifické články európskej legislatívy relevantné pre organizácie ľudí so zdravotným postihnutím.

Všeobecné nariadenie o štrukturálnych fondoch	NARIADENIE RADY (ES) č. 1083/2006 z 11. júla 2006 uverejnené v oficiálnom vestníku 31. júla 2006
Článok 11 Partnerstvo	1. Ciele fondov sa napĺňajú v rámci úzkej spolupráce (ďalej len „partnerstvo“) medzi Komisiou a každým členským štátom. Ak je to vhodné a ak je to v súlade s platnými vnútroštátnymi predpismi a praxou, každý členský štát organizuje partnerstvo s orgánmi a subjektami, ako sú: a) príslušné regionálne, miestne, mestské a ostatné orgány verejnej správy; b) hospodárski a sociálni partneri; c) akýkoľvek iný vhodný subjekt, ktorý zastupuje občiansku spoločnosť, partnerov z oblasti životného prostredia, mimovládne organizácie a subjekty zodpovedné za podporu rovnosti medzi mužmi a ženami. Každý členský štát určí najreprezentatívnejších partnerov na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni a v hospodárskej a sociálnej, environmentálnej alebo inej oblasti (ďalej len „partneri“) v súlade s národnými predpismi a praxou, pričom vezme do úvahy potrebu presadzovať rovnosť medzi mužmi a ženami a podporovať trvalo udržateľný rozvoj prostredníctvom zahrnutia požiadaviek na ochranu a zlepšovanie životného prostredia. 2. Partnerstvo sa uskutočňuje v plnom súlade s príslušnými inštitucionálnymi, zákonnými a finančnými právomocami každej kategórie partnerov vymedzených v odseku 1. Partnerstvo zahŕňa prípravu, vykonávanie, monitorovanie a hodnotenie operačných programov. Ak je to vhodné, členské štáty zapoja do rôznych etáp programovania v rámci časového limitu stanoveného pre každú etapu každého z príslušných partnerov, a najmä regióny. 3. Komisia každý rok uskutočňuje porady o pomoci z fondov s organizáciami, ktoré zastupujú hospodárskych a sociálnych partnerov na európskej úrovni.

Článok 16 **Rovnosť mužov a žien a nediskriminácia**	Členské štáty a Komisia zabezpečia, aby sa v priebehu rôznych etáp vykonávania intervencie fondov podporovala rovnosť mužov a žien a začlenenie hľadiska rodovej rovnosti. Členské štáty a Komisia prijmú vhodné kroky, aby sa zabránilo akejkoľvek diskriminácii na základe rodu, rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie v jednotlivých etapách vykonávania intervencie fondov, a najmä počas prístupu k nim. Jedným z kritérií, ktoré je potrebné dodržiavať pri vymedzovaní operácií spolufinancovaných fondmi a zohľadniť počas jednotlivých fáz vykonávania, je najmä prístupnosť pre osoby s postihnutím.

Článok 53, body 1 a 2 **Príspevok z fondov**	1. Príspevok z fondov sa na úrovni operačných programov vypočíta na základe: a) celkových oprávnených výdavkov vrátane verejných a súkromných výdavkov alebo b) oprávnených verejných výdavkov. 2. Príspevok z fondov na úrovni operačných programov v rámci cieľa Konvergencia a cieľa Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť podlieha maximálnym hodnotám stanoveným v prílohe III. 3. V prípade operačných programov v rámci cieľa Európska územná spolupráca, pri ktorých aspoň jeden účastník patrí k členskému štátu, ktorého HDP na obyvateľa v období rokov 2001 – 2003 bol nižší ako 85 % priemeru EÚ 25 v tom istom období, príspevok z EFRR neprekročí 85 % oprávnených výdavkov. Príspevok z EFRR na všetky ostatné operačné programy neprekročí 75 % oprávnených výdavkov spolufinancovaných z EFRR. 4. Príspevok z fondov na úrovni prioritnej osi nepodlieha maximálnym hodnotám stanoveným v odseku 3 a v prílohe III. Tento sa však stanoví tak, aby sa dodržala maximálna výška príspevku z fondov a maximálny podiel príspevku z jednotlivých fondov stanovený na úrovni operačného programu. 5. Pri operačných programoch spolufinancovaných spoločne: a) EFRR a Kohéznym fondom alebo b) EFRR a/alebo Kohéznym fondom dodatočnými prostriedkami pre najvzdialenejšie regióny ustanovenými v prílohe II rozhodnutie, ktorým sa prijíma operačný program, stanoví maximálny podiel a maximálnu výšku príspevku pre každý fond a pridelené prostriedky samostatne. 6. Rozhodnutie Komisie, ktorým sa prijme operačný program, stanoví maximálny podiel a maximálnu výšku príspevku z fondu pre každý operačný program a pre každú prioritnú os. V rozhodnutí sa samostatne uvedú prostriedky pre regióny dostávajúce prechodnú podporu.

Európsky fond regionálneho rozvoja (COM(2004) 495)

	Rada a parlament
Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR)	NARIADENIE (ES) č. 1080/2006 EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY z 5. júla 2006 o Európskom fonde regionálneho rozvoja a ktorým sa zrušuje Nariadenie (ES) č. 1783/1999 Uverejnené v oficiálnom vestníku Európskej únie 31. júla 2006
Článok 2 **Rozsah**	Podľa článku 160 zmluvy a podľa nariadenia (ES) č. 1083/2006 EFRR prispieva k financovaniu pomoci s cieľom posilniť hospodársku a sociálnu súdržnosť vyrovnávaním hlavných regionálnych rozdielov prostredníctvom podpory rozvoja a štrukturálnych zmien v regionálnych ekonomikách, vrátane premeny upadajúcich priemyselných regiónov a zaostávajúcich regiónov a podpory cezhraničnej, nadnárodnej a medziregionálnej spolupráce. EFRR tým uskutočňuje priority Spoločenstva, najmä potrebu posilniť konkurencieschopnosť a inovácie, vytvárať a zabezpečovať trvalo udržateľné pracovné miesta a zaistiť trvalo udržateľný rozvoj.
Článok 4, bod 1)	1. výskum a technický rozvoj (VaTR), inovácie a podnikanie, kam patrí posilňovanie kapacít výskumu a technického rozvoja a ich začlenenie do európskeho výskumného priestoru spoločne s infraštruktúrami; pomoc VaTR, najmä v MSP, a prenosu technológií; zlepšovanie kontaktov medzi MSP, inštitúciami terciárneho vzdelávania, výskumnými inštitúciami a technickými centrami; rozvoj podnikateľských sietí; verejno-súkromné partnerstvá a klastre; podpora poskytovania podnikateľských a technických služieb skupinám MSP posilňovanie podnikania a financovania inovácií v MSP prostredníctvom nástrojov finančného inžinierstva;

Článok 8.1 Mestské oblasti	Trvalo udržateľný mestský rozvoj Popri činnostiach uvedených v článkoch 4 a 5 tohto nariadenia môže EFRR v prípade akcie, ktorá súvisí s trvalo udržateľným mestským rozvojom uvedeným v článku 37 ods. 4 písm. a) nariadenia (ES) č. 1083/2006, vo vhodných prípadoch podporovať aj tvorbu angažovaných, integrovaných a trvalo udržateľných stratégií na riešenie vysokej koncentrácie hospodárskych, environmentálnych a sociálnych problémov mestských oblastí. Tieto stratégie podporujú trvalo udržateľný mestský rozvoj napríklad aj prostredníctvom týchto činností: posilňovanie hospodárskeho rastu, obnova fyzického životného prostredia, opätovný rozvoj opustených priemyselných lokalít, ochrana a rozvoj prírodného bohatstva a kultúrneho dedičstva, podpora podnikania, miestnej zamestnanosti a rozvoja obcí, ako aj poskytovania služieb obyvateľstvu s prihliadnutím na zmeny demografickej štruktúry. Odchylne od článku 34 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1083/2006, a ak sa tieto činnosti vykonávajú prostredníctvom osobitného operačného programu alebo osobitnej prioritnej osi v rámci operačného programu, možno financovanie opatrení z EFRR v rámci cieľa Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť, ktoré spadajú do rozsahu pôsobnosti nariadenia (ES) č. 1081/2006, zvýšiť na 15 % dotknutého programu alebo dotknutej prioritnej osi.
Úvodné ustanovenia 3a nové	[Bod 8] Členské štáty a Komisia by mali zabezpečiť, aby počas rôznych etáp vykonávania operačných programov spolufinancovaných EFRR nedochádzalo k diskriminácii na základe pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, náboženského vyznania alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie.
Úvodné ustanovenia 5a nové	(5a) Ako súčasť technickej pomoci upravenej v článkoch 43 a 44 Nariadenia (ES) č. (…), môže EFRR financovať činnosti súvisiace s prípravou, monitorovaním, administratívnou a technickou podporou, vyhodnocovaním, auditom a kontrolou, ktoré sú potrebné jednak pre služby verejnej správy a iných relevantných teritoriálnych aktérov, ako napríklad mimovládne organizácie (MVO), asociácie volených zástupcov a socio-profesné a environmentálne organizácie.

Európsky sociálny fond (COM(2004) 493)

	Rada a parlament
Nariadenie o Európskom sociálnom fonde (ESF)	NARIADENIE (ES) č. 1081/2006 EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY z 5. júla 2006 o Európskom sociálnom fonde, ktorým sa zrušuje Nariadenie (ES) č. 1784/1999 Uverejnené v oficiálnom vestníku Európskej únie dňa 31. júla 2006
Článok 2 odstavec 1.1 Úlohy	Úlohy 1. ESF prispieva k prioritám Spoločenstva, pokiaľ ide o posilňovanie hospodárskej a sociálnej súdržnosti prostredníctvom zlepšovania možnosti zamestnania sa a pracovných príležitostí, o podporu vysokej úrovne zamestnanosti a zvyšovanie počtu a kvality pracovných miest. Robí tak prostredníctvom podpory politík členských štátov, ktoré sú zamerané na dosiahnutie plnej zamestnanosti a kvality a produktivity práce, na podporu sociálnej inklúzie vrátane prístupu znevýhodnených osôb k zamestnaniu a na zníženie národných, regionálnych a miestnych rozdielov v zamestnanosti. ESF podporuje najmä akcie v súlade s opatreniami prijatými členskými štátmi na základe usmernení prijatých v rámci Európskej stratégie zamestnanosti, ktoré sú zahrnuté v integrovaných usmerneniach pre rast a zamestnanosť a v príslušných odporúčaniach.
Článok 2 ods. 2	2. Pri plnení úloh uvedených v odseku 1 ESF podporuje priority Spoločenstva, pokiaľ ide o potrebu posilnenia sociálnej súdržnosti, zvyšovania produktivity a konkurencieschopnosti a podporovania hospodárskeho rastu a trvalo udržateľného rozvoja. ESF pritom zohľadní príslušné priority a ciele Spoločenstva v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, zvyšovania účasti ekonomicky neaktívnych osôb na trhu práce, boja proti sociálnemu vylúčeniu, najmä vylúčeniu znevýhodnených skupín, akými sú osoby so zdravotným postihnutím, a podpory rovnosti medzi ženami a mužmi a nediskriminácie.
Článok 3.1 (b) Rozsah pomoci	zlepšenie prístupu k zamestnaniu a trvalo udržateľná inklúzia uchádzačov o zamestnanie a neaktívnych osôb na trh práce, predchádzanie nezamestnanosti, konkrétne dlhodobej nezamestnanosti a nezamestnanosti mladých ľudí, podpora aktívneho starnutia a dlhšieho produktívneho veku a zvýšená účasť na trhu práce najmä prostredníctvom podpory:

Článok 3.1(c) (i)	integrácie a opätovného zamestnania znevýhodnených osôb, ako sú napríklad sociálne vylúčené osoby, osoby, ktoré predčasne ukončili základnú školskú dochádzku, príslušníci menšín, osoby so zdravotným postihnutím a osoby, ktoré sa starajú o nezaopatrené osoby, a to prostredníctvom opatrení zamestnateľnosti i v oblasti sociálnej ekonomiky, prístupu k odbornému vzdelávaniu a príprave a sprievodných akcií a príslušnej podpory, občianskych služieb a služieb starostlivosti, ktoré zlepšujú príležitosti na zamestnanie;
Článok 6 a (nový)	*[Článok 4, ods. 5]* 5. Hodnotenia uskutočnené v súvislosti s akciami ESF posúdia aj príspevok akcií podporovaných ESF k vykonávaniu Európskej stratégie zamestnanosti a k cieľom Spoločenstva v oblasti sociálnej inklúzie, nediskriminácie a rovnosti medzi ženami a mužmi a vzdelávania a odbornej prípravy v dotknutom členskom štáte.
Článok 10 Ročné a záverečné správy	(d) akcií na posilnenie integrácie pri zamestnávaní a sociálnej inklúzii iných znevýhodnených skupín vrátane osôb so zdravotným postihnutím;

Kohézny fond (COM(2004) 494)

	Rada
Nariadenie o Kohéznom fonde	NARIADENIE RADY (ES) č. 1084/2006, z 11. júla 2006, ktorým sa zriaďuje Kohézny fond a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1164/94 Uverejnené v oficiálnom vestníku EÚ dňa 31. júla 2006
Článok 2	1. Pomoc z fondu sa poskytuje primerane vyváženým spôsobom a na základe potrieb investícií a infraštruktúry osobitných pre každý členský štát, ktorý pomoc dostáva, na akcie v týchto oblastiach: a) transeurópske dopravné siete, najmä prioritné projekty spoločného záujmu vymedzené v rozhodnutí č. 1692/96/ ES; b) životné prostredie v rámci priorít politiky Spoločenstva v oblasti ochrany životného prostredia podľa politiky a akčného programu v oblasti životného prostredia. V tejto súvislosti môže fond pôsobiť aj v oblastiach, ktoré súvisia s trvalo udržateľným rozvojom a jednoznačne prospievajú životnému prostrediu, t. j. energetická efektívnosť a obnoviteľné zdroje energie a v oblasti dopravy mimo oblasti transeurópskych sietí, železničná, riečna a námorná doprava, intermodálne dopravné systémy a ich vzájomná interoperabilita, riadenie cestnej, námornej a leteckej dopravy, environmentálne vhodná mestská doprava a verejná doprava. 2. Primerane vyvážené rozdelenie pomoci sa dohodne v partnerstve medzi členskými štátmi a Komisiou.

PRÍLOHA II – Kontakt na Slovensku

Slovensko - preveriť na ministerstve regionálneho rozvoja a doplniť

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja

T: 02 583 17 111 E: informacie@build.sk

PRÍLOHA III – Zoznam kontaktných osôb (desk officer) na Európskej komisii

Kontaktné údaje: helpdesk-structuralfunds@edf-feph.org

Telefón: 0032 2 503 1227

PRÍLOHA IV – Odkazy na hlavné právne dokumenty a zaujímavé publikácie – k 1. 10. 2006

Odkaz na hlavné právne predpisy

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/newregl0713_en.htm

Odkaz na Strategické usmernenia Spoločenstva o súdržnosti

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/osc/index_en.htm

Manuál EAPN o riadení štrukturálnych fondov Európskej únie, 2. vydanie

http://eapn.horus.be/module/module_page/images/pdf/pdf_publication/EAPN%20Publications/reports/StructFunds/manual_en.pdf

Švédske "Pokyny pre zlepšenie prístupu pre ľudí so zdravotným postihnutím"
Dokument obsahuje odporúčania k jednotlivým bodom, ktoré by mali byť zohľadnené pri výstavbe nových budov a zastavaných prostredí a opatrenia, ktoré je možné vykonať na zlepšenie už existujúcich prostredí. (k dispozícii v 4 jazykoch – anglickom, francúzskom španielskom a ruskom)

C:\Documents and Settings\Javier\Local Settings\Temporary Internet Files\OLK2\Publications issued by the Swedish Handicap Institute - Hjälpmedelsinstitutet.html

PRÍLOHA V – Relevantná legislatíva EÚ, ktorá by mala byť zohľadnená štrukturálnymi fondmi: podrobný zoznam – platné k 1. 10. 2006

- **Smernica EÚ o autobusoch**

Smernica EÚ o autobusoch stanovuje, že všetky členské štáty EÚ sú povinné zaistiť, že všetky autobusy, ktoré zakúpia na účely prevádzky v mestských oblastiach sú plne prístupné pre ľudí so zdravotným postihnutím. Smernica sa tiež vzťahuje na autobusy zakúpené regionálnymi alebo miestnymi orgánmi.

Smernica o autobusoch bola prijatá 13. februára 2002 a členské štáty boli povinné smernicu prevziať do svojej národnej legislatívy do 13. augusta 2003. To znamená, že vláda vo Vašej krajine bola povinná prijať príslušný zákon.

Po silnom lobingu zo strany hnutia zdravotného postihnutia Smernica obsahuje záväzné ustanovenia týkajúce sa prístupnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím a iné osoby so zníženou mobilitou vo vzťahu k mestským autobusom (autobusy triedy I).

Smernica tiež odporúča členským štátom prijať ustanovenia týkajúce sa prístupnosti aj pre iné kategórie autobusov (napr. autobusy obsluhujúce vidiecke oblasti a diaľkové autobusy).

Technické štandardy smernice sú založené na zisteniach štúdie COST 322 venovanej nízkopodlažným autobusom. Viac informácií je možné nájsť na webovej stránke: www.cordis.lu/cost-transport/src/cost-322.htm

Smernica požaduje povinnú inštaláciu rámp alebo zdvižných zariadení na všetkých autobusoch používaných v mestských oblastiach v Európskej únii. Smernica tiež obsahuje ustanovenia, ktoré požadujú vyhradené sedadlá pre osoby so zníženou mobilitou, priestor vyhradený pre invalidné vozíky, priestor pre vodiaceho psa vo vozidle a farebné odlíšenie pre zrakovo postihnuté osoby.

Referencie

Plný názov: Smernica Európskeho parlamentu a rady týkajúca sa osobitných ustanovení pre vozidlá používané na prepravu pasažierov s viac než 8 sedadlami okrem sedadla vodiča (Smernica o autobusoch), 2001/85/ES.

Smernica o autobusoch bola uverejnená 13. februára 2002, ref: O.J. L 42, 13.02.2002. K dispozícii na webovej stránke: http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=32001L0085&model=guichett

- **Prístup k železnici**

Prístupnosti sa týkajú dve smernice EÚ o železničnej doprave: jedna sa týka vysokorýchlostnej železničnej dopravy (96/48/ES) a druhá konvenčnej železničnej dopravy (2001/16/ES). Obe smernice sa vzťahujú iba na medzinárodnú železničnú dopravu. Pravidlá o prístupnosti sa týkajú vlakových súprav, ktoré prechádzajú hranicami štátov – nevzťahujú sa teda na vlakové súpravy, ktoré premávajú iba v rámci jednej krajiny. Takisto sa netýkajú železničných staníc, ak na nich nezastavujú medzinárodné vlaky.

Tieto dve smernice požadujú oficiálne technické špecifikácie pre interoperabilitu (označované ako TSI). Jedná sa o veľmi dlhé dokumenty, ktoré vysvetľujú správnu stavbu vlakov a infraštruktúry (stanice, nástupištia, železničné trate, atď.). TSI existujú za účelom zaručenia kompatibility medzi vlakmi a príslušnou infraštruktúrou v celej Európe.

- **Práva cestujúcich v železničnej doprave – očakávaný nový predpis EÚ**

V marci 2004 Európska komisia navrhla svoj Tretí balík predpisov o železničnej doprave, ktorý obsahuje návrh Nariadenia o právach cestujúcich v medzinárodnej železničnej doprave (COM (2004) 143 final).

Komisia túto otázku konzultovala so skupinami spotrebiteľov, vrátane EDF, a zástupcami železničnej dopravy. Očakáva sa, že návrh Nariadenia, ktorý by sa mal v januári 2005 dostať na pôdu Európskeho parlamentu a Európskej rady, bude prijatý do konca luxemburského predsedníctva v júni 2005.

Tento navrhovaný predpis bude tvoriť rámec na ochranu práv všetkých cestujúcich v železničnej doprave (pri medzinárodnej doprave) a bude zahŕňať ustanovenia týkajúce sa cestujúcich so zníženou mobilitou. Medzi hlavné prvky navrhovaného nariadenia patria:

- minimálne štandardy poskytovania informácií cestujúcim pred a počas cesty
- pravidlá v prípade meškania a nehôd
- asistencia pre cestujúcich so zníženou mobilitou
- kritériá pre “štandardy kvality'

Referencie

Návrh Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach a povinnostiach cestujúcich v medzinárodnej železničnej doprave, COM (2004) 143 final.

http://www.europa.eu.int/comm/transport/rail/package2003/doc/com143-en.pdf

Konzultačný dokument o právach a povinnostiach cestujúcich v medzinárodnej železničnej doprave, Európska komisia, generálne riaditeľstvo pre energetiku a dopravu (október 2002)

http://www.europa.eu.int/comm/transport/rail/passenger/doc/cd-en.pdf

- **Práva cestujúcich v leteckej doprave**

Nariadenie EÚ o náhradách a pomoci pre cestujúcich v leteckej doprave (Nariadenie (ES) č. 261/2004)

Nariadenie stanovuje, že používané dopravné lietadlá musia spĺňať osobitné potreby ľudí so zníženou mobilitou a osôb, ktoré ich doprevádzajú. Nariadenie obsahuje špecifický článok, ktorý poskytuje ľuďom so zníženou mobilitou prednosť v prípadoch zrušenia, meškania alebo odmietnutia nástupu do lietadla.

> *Článok 11*
>
> **Osoby so zníženou mobilitou alebo špeciálnymi potrebami**
>
> 1. Leteckí dopravcovia sú povinní prioritne prepravovať osoby so zníženou mobilitou a akékoľvek doprevádzajúce osoby alebo špeciálne vyškolené psy, ako aj deti bez doprovodu.
>
> 2. V prípade odmietnutia nástupu, zrušenia alebo meškania ľubovoľného trvania majú osoby so zníženou pohyblivosťou a doprevádzajúce osoby, ako aj deti bez doprovodu právo na čo najskoršiu starostlivosť v súlade s článkom 9.

Návrh Nariadenia o právach cestujúcich so zdravotným postihnutím v leteckej doprave

- Vo februári 2005 sa od Európskej komisie očakával návrh právneho predpisu, ktorým by sa zaručilo, že ľudia so zdravotným postihnutím nebudú musieť platiť za asistenciu, ktorú potrebujú pri ceste lietadlom. Nariadenie by tiež zakazovalo diskrimináciu a odmietnutie nástupu cestujúcim so zdravotným postihnutím. Pracovný dokument Komisie načrtávajúci ciele tohto budúceho nariadenia bol uverejnený v januári 2004 a je k dispozícii na internete.

EDF spolupracuje s Európskou konferenciou civilného letectva (ECAC) na vypracovaní dobrých štandardov pre leteckú dopravu cestujúcich so zdravotným postihnutím.

Referencie

Nariadenie (ES) č. 261/2004 Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 295/91, 2004

http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2004/l_046/l_04620040217en00010007.pdf

Pracovný dokument o právach osôb so zníženou pohyblivosťou pri leteckej doprave

http://www.europa.eu.int/comm/transport/air/rights/doc/2004_workingpaper_reduced_mobility_en.pdf

Konzultačný dokument Európskej komisie o zmluvách leteckých spoločností s cestujúcimi

http://www.europa.eu.int/comm/transport/air/rights/consult_contract_en.htm

Záväzky pri leteckej osobnej doprave a Dobrovoľné záväzky letísk pri leteckej osobnej doprave, 2001

http://www.ecac-ceac.org/uk/documents/Airline%20Commitment-e.pdf

http://www.ecac-ceac.org/uk/documents/Airport%20Commitment-e.pdf

Formulácia stratégie ECAC v oblasti podpory civilnej leteckej dopravy: ECAC-CEAC DOC č. 30 (PART I) 9. vydanie /júl 2003 – časť 5, ktorá zahŕňa:

Príloha E – Leták s pokynmi pre osoby so zníženou pohyblivosťou, ktoré nie sú častými cestujúcimi v leteckej doprave alebo cestujú lietadlom prvýkrát;

Príloha F – Pokyny pre bezpečnostný personál – hlavné body pri kontrolách osôb so zníženou pohyblivosťou;

Príloha J – Kódex správneho postupu pri zaobchádzaní s osobami so zníženou pohyblivosťou na zemi

http://www.ecac-ceac.org/uk/documents/DOC30_9thEd_Part1_e.pdf

- **Námorná doprava**

Revidovaná Smernica EÚ o námornej bezpečnosti obsahuje nové špecifikácie týkajúce sa bezpečnosti a prístupu pre ľudí so zdravotným postihnutím.

Táto nová smernica vyžaduje, aby boli všetky nové osobné lode plne prístupné pre cestujúcich so zdravotným postihnutím. Cestujúci so zdravotným postihnutím musia byť schopní prechádzať medzi palubami, lode musia mať jasné označenie pre

osoby so zmyslovým postihnutím, plne prístupný poplašný systém pre nepočujúcich a osoby s poruchami učenia.

Referencia

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2003/24/ES zo 14. apríla 2003, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 98/18/ES zo 17. marca 1998 o **bezpečnostných pravidlách a normách pre osobné lode** *http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2003/l_123/l_12320030517en00180021.pdf*

Komunikácia Európskej komisie o zvýšenej bezpečnosti osobných lodí v EÚ

(COM (2002) 158 final)

http://www.europa.eu.int/comm/transport/themes/maritime/passenger-safety/index_en.html

- **Odporúčanie rady o parkovacej karte pre ľudí so zdravotným postihnutím**

Parkovaciu kartu EU pre ľudí so zdravotným postihnutím je možné používať vo všetkých krajinách EÚ. Odporúčanie rady obsahuje štandardizovaný vzor parkovacej karty vrátane pokynov, ako by mala parkovacia karta vyzerať a ktoré informácie by na nej mali byť vytlačené. Každá krajina vydáva svoje vlastné parkovacie karty (na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni) – tieto by však mali byť v súlade so vzorom EÚ.

Držiteľ parkovacej karty EÚ môže využiť vyhradené parkovanie vo vlastnej krajine a v ktorejkoľvek inej krajine EÚ.

Parkovacia karta je viazaná na osobu a nie na auto. To znamená, že postihnutá osoba môže zobrať parkovaciu kartu so sebou napríklad aj vtedy, ak cestuje v požičanom aute.

Parkovacia karta znamená iba vzájomné uznanie parkovacích kariet pre osoby so zdravotným postihnutím, ktoré je možné použiť na parkovanie na vyhradených miestach. Neznamená však, že existujú spoločné predpisy EÚ týkajúce sa parkovania pre zdravotne postihnuté osoby. Naďalej platia národné pravidlá pre parkovanie ľudí so zdravotným postihnutím.

Referencie

Odporúčanie Rady EÚ 98/376/EC zo 4. júna 1998 (uverejnené v oficiálnom vestníku dňa 12. júna 1998, strana 167/25) k dispozícii na nasledovnej internetovej stránke: http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-prot/disable/pc.pdf

- **Výťahy**

Smernica EÚ o výťahoch požaduje, aby boli všetky nové výťahy plne prístupné pre ľudí so zdravotným postihnutím. Európsky štandardizačný orgán, CEN, vypracoval technické detaily, ktoré definujú štandard pre prístupné výťahy.

Referencia

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 95/16/EC o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa výťahov, http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=31995L0016&model=guichett

- **Rámcová smernica EÚ o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní – požiadavky na úpravy na pracovnom mieste**

Smernica EÚ stanovujúca všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní obsahuje povinnosť zamestnávateľov prispôsobiť ich budovy a pracoviská tak, aby boli v súlade s potrebami zamestnancov so zdravotným postihnutím.

Referencia

Smernica Rady stanovujúca všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní 2000/78/ES (27. november 2000)

http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/news/2001/jul/dir200078_en.html

- **Smernice EÚ týkajúce sa verejného obstarávania**

Dve nedávne smernice umožňujú verejným orgánom zahrnúť do verejných zmlúv na práce, služby a dodávky tovarov sociálne a environmentálne faktory. Verejné

orgány môžu stanoviť, že podmienkou pre realizáciu zmluvy bude zamestnanie ľudí so zdravotným postihnutím a môžu vyhradiť niektoré zmluvy na spoločnosti zamestnávajúce väčšinu ľudí so zdravotným postihnutím. Technické špecifikácie zmlúv by mali zohľadňovať kritériá prístupnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím. Vyššie uvedené kritériá a sociálne faktory môžu byť zahrnuté ako podmienky pre definitívny výber ponúk.

Directive 2004/17/EC koordinuje postupy obstarávania pre subjekty pôsobiace v sektoroch voda, energia, doprava a poštové služby; oficiálny vestník L 134, 30/04/2004 P. 0001 - 0113

Directive 2004/18/EC o koordinácii postupov pri udeľovaní zmlúv na verejné práce, dodávky tovarov a služby; oficiálny vestník L 134 , 30/04/2004 P. 0114 - 0240

- **Prístup k telekomunikačným zariadeniam**

Existuje smernica EÚ, ktorá obsahuje nepovinnú požiadavku týkajúcu sa prístupu ľudí so zdravotným postihnutím k telekomunikačným zariadeniam. Príslušné ustanovenie je však veľmi slabé a nie je veľmi účinné.

Referencia

Smernica 1999/5/ES Európskeho parlamentu a Rady o rádiových zariadeniach a koncových telekomunikačných zariadeniach a vzájomnom uznávaní ich zhody (1999/5/EC)

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=31999L0005&model=guichett

- **Prístup k telekomunikačným službám**

Existuje však omnoho silnejší balík smerníc, ktorý upravuje prístup k telekomunikačným službám. Právne predpisy EÚ v tejto oblasti zaväzujú telekomunikačných operátorov poskytovať služby prístupné pre používateľov so zdravotným postihnutím.

Sem patrí napríklad prístup k núdzovým službám, prístup k verejným telefónom, rovnaký prístup vo vzťahu k cene, kvalite a možnosti výberu, požiadavku, aby neboli penalizovaní používatelia textových telefónov a nebolo im účtované viac za dlhší čas, ktorý potrebujú na využívanie telefónu a tiež požiadavku, že národné regulačné orgány monitorujúce implementáciu tejto smernice EÚ musia konzultovať zástupcov ľudí so zdravotným postihnutím.

Referencie

Smernica 2002/21/ES o spoločnom regulačnom rámci pre elektronické komunikačné siete a služby (Rámcová smernica)

Smernica 2002/22/ES o univerzálnej službe a právach užívateľov týkajúcich sa elektronických komunikačných sietí a služieb (Smernica o univerzálnej službe)

Návrh Európskej komisie smernice o spoločnom regulačnom rámci pre elektronické komunikačné siete a služby, COM(2000)393 final, 12. júl 2000

http://europa.eu.int/information_society/topics/telecoms/index_en.htm

http://europa.eu.int/information_society/topics/telecoms/regulatory/maindocs/index_en.htm#directives

- **Legislatíva EÚ o ochrane autorských práv**

Smernica EÚ o autorských právach obsahuje ustanovenie, ktoré vyníma ľudí so zdravotným postihnutím z obmedzenia kopírovania podľa tejto smernice, ak je kopírovanie potrebné na zjednodušenie prístupu ľudí so zdravotným postihnutím k dielam, s osobitným dôrazom na potrebu prístupných formátov

Príklady:

- Zrakovo postihnutá osoba, ktorá si zakúpi knihu by nemala byť povinná zaplatiť za knihu dvakrát, ak ju bude chcieť previesť do Braillovho písma.
- Osoba s poruchou učenia musí mať možnosť nahrať si televízny program, aby si ho mohla pozrieť viackrát a aby tak dokázala plne pochopiť informácie poskytované daným programom.
- Ľudia so zdravotným postihnutím a osobitne ľudia s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorí nemajú možnosť prístupu k širokému zdroju informácií musia mať možnosť nacvičiť si kopírovanie takýchto materiálov pre ich vlastné použitie, na účely vzdelávania a oddychu.

Referencia

Smernica 2001/29/ES o harmonizácii niektorých aspektov autorských práv a súvisiacich práv v informačnej spoločnosti, 22. máj 2001

http://www.europa.eu.int/information_society/topics/multi/digital_rights/doc/directive_copyright_en.pdf

PRÍLOHA VI – Mapa cieľov Európskej únie

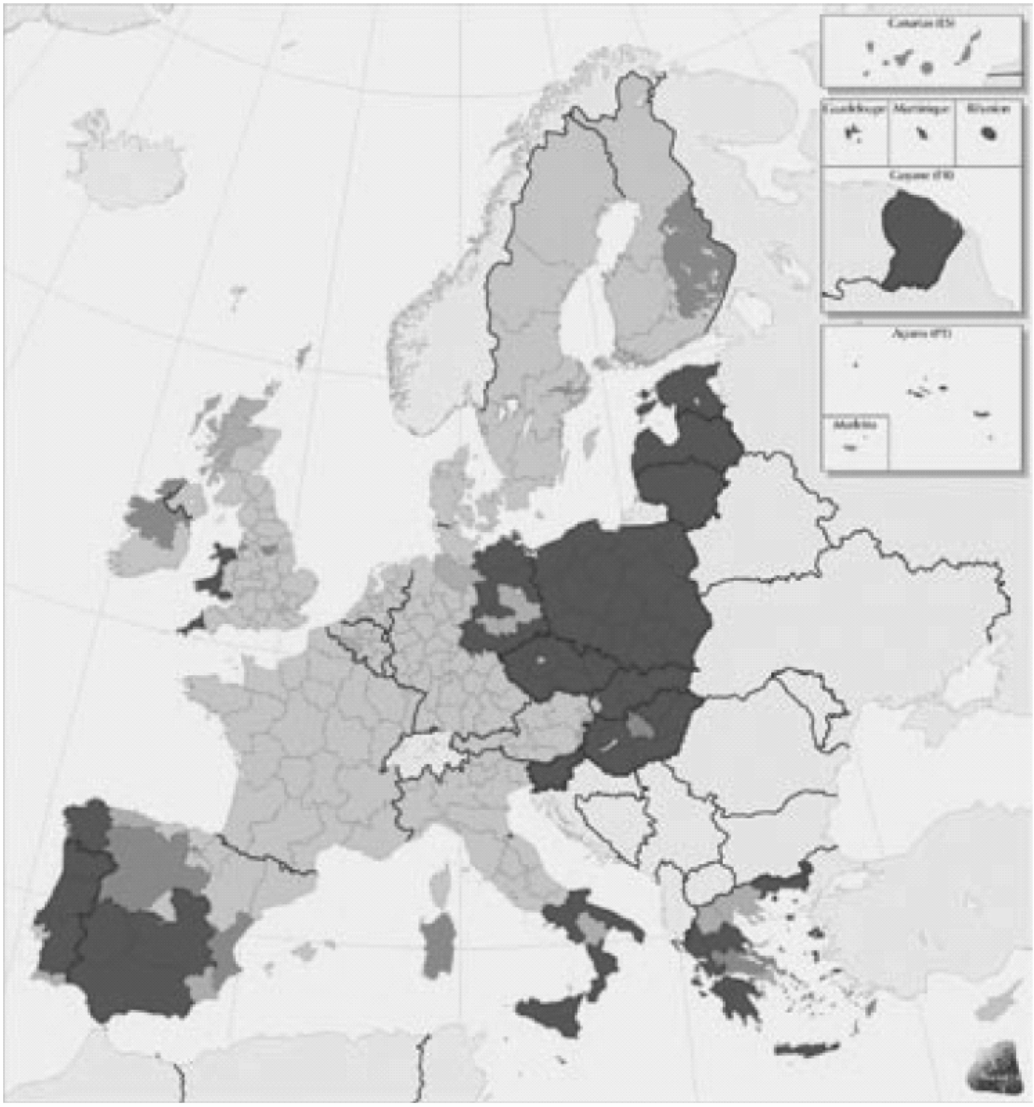

© European Communities, 1995-2005 and EuroGraphics Association for administrative boundaries,
reproduced by kind permission of the European Commission

- Convergence Regions
- Phasing-out Regions
- Phasing-in Regions
- Competitiveness and Employment Regions

Convergence regions – regióny spadajúce pod cieľ Konvergencia
Phasing-out Regions – regióny, ktoré budú postupne vyradené
Phasing-in Regions – regióny, ktoré budú postupne zaradené
Competitiveness and Employment regions – regióny spadajúce pod cieľ konkurencieschopnosť a zamestnanosť

Zdroj: *Manuál EAPN o riadení štrukturálnych fondov Európskej únie, 2. vydanie*

PRÍLOHA VII – Indikatívna tabuľka – špecifické zmienky tém prístupnosti a nediskriminácie

PRIORITNÉ TÉMY (založené prevažne na Prílohe IV "Kategórie výdavkov" – NARIADENIE RADY (ES) č, 1083/2006 z 11. júla 2006 ktorým sa ustanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde a Kohéznom fonde a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1260/1999		INDIKATÍVNA ŠPECIFIKÁCIA KRITÉRIÍ PRÍSTUPNOSTI A NEDISKRIMINÁCIE
1	**Výskum a technologický rozvoj, inovácie a podnikanie**	▪ Rozvíjanie výskumných činností a inovatívnych projektov v oblasti zdravotného postihnutia a prístupnosti (vývoj alebo zlepšovanie technických pomôcok, kompenzačných technológií, výskum v oblasti zdravotného postihnutia a diskriminácie, atď.). ▪ Implementácia smerníc o prístupnosti W3C v počítačových sieťach spájajúcich výskumné centrá, vedecké a technologické póly, zariadenia vyššieho vzdelávania, podniky, atď. ▪ Zabezpečenie implementácie prístupnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím (v súlade so zásadami návrh pre všetkých).

2	**Informačná spoločnosť**	▪ Implementácia smerníc o prístupnosti W3C vo všetkýchh službách a aplikáciách pre občanov (webové stránky verejných orgánov, elektronická verejná správa, e-learning, atď.). ▪ Implementácia smerníc o prístupnosti W3C vo všetkých službách a aplikáciách v rámci informačnej spoločnosti v MSP (webové stránky spoločností, e-learning, elektronický obchod, atď.). ▪ Podpora informačných a komunikačných technológií používaných ľuďmi so zdravotným postihnutím (hlasová pošta, orientačné systémy, videohovory, systém jedného centra – one stop shop, atď.). ▪ Príprava prístupných tematických databáz (cestovný ruch, kultúra, šport, sprievodcovia miest, atď.) s informáciami týkajúcimi sa služieb a infraštruktúry prístupnej pre ľudí so zdravotným postihnutím.
3	**Doprava**	▪ Zlepšenie prístupnosti infraštruktúry (infraštruktúra budov, autobusové a vlakové stanice, prístavy, letiská, zariadenia: lode, lietadlá, vozne, webové stránky, automaty na predaj lístkov, informačné stánky, zvukové a vizuálne informácie, atď.).

		▪ Rozvoj inteligentných dopravných systémov prístupných pre ľudí so zdravotným postihnutím (služby od dverí k dverám, služby pred zakúpením lístka, stanice so zvukovými a vizuálnymi informáciami atď.). ▪ Implementácia prístupných informačných technológií (v elektronickom alebo alternatívnom formáte) pre informovanie cestujúcich so zdravotným postihnutím o cestovných poriadkoch, trasách, rezervačných systémoch, na palube, atď. ▪ Vývoj riadiacich stratégií pre informovanie a podporu cestujúcich so zdravotným postihnutím na palube v prípade prírodných katastrôf, teroristických útokov a akýchkoľvek iných núdzových situáciách.
4	**Trvalo udržateľný miestny rozvoj**	▪ Podpora prístupnosti prírodného a kultúrneho dedičstva. ▪ Podpora podnikania, miestnej zamestnanosti a rozvoja komunity s cieľom zaručiť lepší prístup pre ľudí so zdravotným postihnutím (zlepšenie prístupnosti komunitných oblastí a miestnych zariadení, vytváranie prístupných sietí trás, využívanie služieb podporujúcich nezávislosť ľudí so zdravotným postihnutím atď.).

		▪ Poskytovanie služieb pre obyvateľstvo pri zohľadnení potrieb starnúceho obyvateľstva a ľudí so zdravotným postihnutím.
5	**Zvyšovanie prispôsobivosti pracovníkov a firiem, podnikov a podnikateľov**	▪ Zabezpečenie prístupnosti systémov a stratégií celoživotného vzdelávania pre ľudí so zdravotným postihnutím. ▪ Zabezpečenie, že akýkoľvek nový spôsob organizácie práce v podnikoch môže byť podporený zamestnancami so zdravotným postihnutím. ▪ Rozvíjanie prístupných služieb pre klientov so zdravotným postihnutím (elektronický obchod, informácie v alternatívnej forme, ako napr. v Braillovom písme, prístupná webová stránka, veľké písmo, atď.).
6	**Zlepšenie prístupu k zamestnaniu a jeho udržateľnosti**	▪ Zlepšenie prístupnosti pracovného prostredia (ako napr. zariadenia horizontálnej a vertikálnej infraštruktúry, alternatívny pracovný čas, alternatívne pracovné podmienky, špeciálne zariadenia atď.) s cieľom podporiť aktívnych starých ľudí a predĺžiť ich pracovný život a tiež podporiť zamestnanosť ľudí so zdravotným

		postihnutím. ▪ Rozvíjanie stratégií a systémov pre informovanie a podporu zamestnancov a klientov so zdravotným postihnutím v prípade povinnej evakuácie v núdzových situáciách. ▪ Preskúmanie a zadefinovanie pracovných pozícií v každom podniku, ktoré by mohli byť obsadené ľuďmi so zdravotným postihnutím. ▪ Podpora zamestnania a podnikania ľudí so zdravotným postihnutím.
7	**Zlepšenie sociálnej inklúzie znevýhodnených osôb**	▪ Rozvíjanie služieb podporujúcich nezávislý život ľudí so zdravotným postihnutím (sprievodcovia pri cestách, prístupné parkovacie miesta, atď.). ▪ Poskytovanie odborného vzdelávania pre ľudí so zdravotným postihnutím s cieľom podporiť ich začlenenie na trh práce.
8	**Zlepšenie ľudského kapitálu**	▪ Kurzy na zvýšenie povedomia zamestnancov verejných a miestnych orgánov, dopravných spoločností, podnikov v spolupráci s ľuďmi so zdravotným postihnutím a osobami pracujúcimi v oblasti cestovného ruchu,

		kultúry, rekreácie a vzdelávania. ▪ Implementácia vzdelávacích programov o prístupnosti pre zamestnancov verejných a miestnych orgánov, technický personál, atď.
9	**Technická pomoc**	▪ Poskytnutie podpory pre organizácie ľudí so zdravotným postihnutím tak, aby mohli žiadať a riadiť projekty v rámci štrukturálnych fondov. ▪ Implementácia vzdelávacích programov pre potenciálnych príjemcov pomoci s cieľom pochopiť nové koncepty legislatívy a nové princípy týkajúce sa prístupnosti a nediskriminácie, s účasťou zástupcov ľudí so zdravotným postihnutím (v pozícii trénerov).

PRÍLOHA VIII – Čo je to Mainstreaming

(PaedDr. Eva Pavlíkova)

V súvislosti so zásadnými zmenami našej spločnosti v poslednom období a so vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie sa mení nielen legislatíva, ekonomika, sociálne zabezpečenie, ale obohacuje sa aj slovník slovenského jazyka a mení sa obsah niektorých už zaužívaných pojmov v súvislosti s problematikou zdravotného postihnutia.

Medzi frekventované a podstatné slovné spojenia, používané v súvislosti s vytváraním modernej európskej spoločnosti patria: demokracia, aktívne občianstvo, vzdelávanie k demokratickému občianstvu. Jestvuje ešte jeden dôležitý pojem označovaný aj v slovenčine anglickým slovíčkom "mainstreaming". Posledné roky sú poznamenané diskusiou o skutočnom význame tohto slova.

Mainstreaming nie je pojem týkajúci sa iba problematiky zdravotných postihnutí. Do slovenčiny sa dá preložiť ako včleňovanie do hlavného prúdu a úzko súvisí s vytváraním rovnakých príležitostí. Nie je to iba slovo, je to moderná stratégia pre vytváranie dobrých plánov politík na rôznych úrovniach – miestnej, regionálnej, národnej i medzinárodnej.

Treba spomenúť, že v súvislosti s vývojom spoločnosti a európskymi hodnotami sme v posledných rokoch zaznamenali zmenu v prístupe pojmu „rovnosť, rovnoprávnosť" . Posunuli sme sa od poňatia rovnosti príležitostí ako výsledného produktu špecificky zameraných projektov, často akéhosi gesta ústretovosti a pochopenia od určitých organizácií, poznaniu potreby vytvárania dobrej, modernej, antidiskriminačnej politiky na národnej i regionálnej úrovni, k zabudovaniu princípov rovnosti všetkých občanov do politík a programov vo všetkých oblastiach života.

Čo je teda mainstreaming?

- mainstreaming je v zásade spojený s integráciou princípov, stratégií a praktík rovnakých príležitostí do každodennej práce vlády a ostatných verejných orgánov vo všetkých fázach prípravy politík (od úplného začiatku cez implementáciu až po monitoring a vyhodnocovanie) na základe spolupráce s bežnými užívateľmi Inými slovami: uplatňovanie princípu mainstreamingu zaistí prevenciu diskriminácie a znevýhodňovania na základe pohlavia, rasy

zdravotného postihnutia rovnako ako sociálnej triedy, sexuality či náboženstva.

- Mainstreaming je dlhodobá stratégia pre vytváranie politík v zmysle potrieb ľudí v každodennom živote a zmenu kultúry a štruktúry organizácií na základe toho. Kladie ľudí (ich rôznorodé potreby a skúsenosti) priamo do srdca vytvárania politík.
- Vedie k lepšej, efektívnejšej vláde prostredníctvom vytvárania politiky na základe dobrej informovanosti, k väčšej transparentnosti a otvorenosti v politike. Pomáha v boji proti deficitom demokracie cestou podpory širokej účasti v procese vytvárania politiky pomocou konzultačných mechanizmov.
- Ako proces postupne útočí proti štruktúram v spoločnosti, ktoré prispievajú alebo udržujú diskrimináciu a znevýhodňovanie.
- Aplikáciou mainstreamingového prístupu je možné predísť prijatiu politík a programov, ktoré pôsobia diskriminačne alebo prehlbujú jestvujúcu nerovnosť
- Mainstreaming dopĺňa jestvujúcu legislatívu , vyvinutú pre boj na odstránenie dôsledkov dávnych alebo súčasných diskriminujúcich štruktúr a praktík.

Rovnosť v poňatí mainsreamingu nemôže byť zredukovaná na nejaký jednoduchý predpis alebo zoznam. Nová legislatíva, zakazujúca diskrimináciu na úrovni členských štátov EÚ je potrebná, ale samotná nie je dostačujúca, aby zabezpečila rovnakú účasť napr. OZP. V mnohých európskych krajinách sú práva OZP chránené zákonom, ale rozdiely medzi teóriou a praxou sú často priepastné. Skôr ako si môže OZP vychutnať plnohodnotné občianstvo, musia sa stretnút s mnohými prekážkami, ktoré im spoločnosť kladie do cesty.

Práve mainstreaming, ako nová stratégia na všetkých úrovniach EÚ by mala zabezpečiť priaznivú realitu vytvorenú dobrou legislatívou a podpornou politikou.

Mainstreaming problematiky zdravotného postihnutia sa dá definovať ako systematická integrácia priorít a potrieb ľudí so zdravotným postihnutím do všetkých politík a dôležitých opatrení s cieľom zaistiť rovnaké príležitosti pre OZP, aktívne a otvorene berúc do úvahy ich potreby a oprávnené požiadavky na úrovni plánovania zmeny, sledovaním vplyvu jej implementácie na OZP, rovnako ako v procese monitoringu jej priebehu a vyhodnocovaní efektu uskutočnenej zmeny (organizačnej, štrukturálnej, legislatívnej,...).

Zmena v definícii zdravotného postihnutia vedie k zmene prístupu k riešeniu problematiky prístupu k OZP: od starostlivosti a charity k potrebe skutočnej rovnocennosti všetkých občanov. Aj keď narastá prijímanie občianskeho modelu v rámci problematiky zdravotných postihnutí, bude treba vynaložiť ešte veľa úsilia aby tento model ostal pevne vsadený nielen do koncepčných predstáv vlád členských štátov EÚ, ale aj na regionálnej a miestnej úrovni.

Je niekoľko dôvodov, prečo sa Európska politika uberá cestou od špecifických projektov pre OZP k stratégii mainstreamingu:

- dodatočné opatrenia pre vytváranie rovnakých príležitostí sú často veľmi nákladné
- OZP nie sú zriedkavým javom spoločnosti, tvoria priemerne 7-10% populácie
- Udržateľný rozvoj vyžaduje zmenu systému. Izolované projekty pre OZP síce môžu mať dobré výsledky, ale nemôžu zaistiť komprehenzívny prístup a udržateľný rozvoj
- Stratégia zabezpečenia dostupnosti služieb pre všetkých korešponduje s princípom dodržiavania základných ľudských práv.

Zrovnoprávnenie možností nemožno dosiahnuť iba samotnými pravidlami a postupmi. Vyžaduje sa pripravený lokálny rozmer.

V EÚ sa objavuje trend , že podobne ako strešné európske organizácie (Rada Európy a pod.) aj lokálne autority sa v mnohých krajinách otvárajú partnerstvu s mimovládnymi organizáciami a sociálnymi partnermi, aby pracovali na vytváraní ústretového životného prostredia a vyhovujúcich životných podmienok. Takáto činnosť na lokálnej úrovni sa ukazuje ako veľmi efektívna.

V niektorých krajinách EÚ (Švedsko, Holandsko,...) sú MVO považované za rovnocenných partnerov pri plánovaní programov, zameraných na problematiku zdravotného postihnutia. Závažne prispievajú k rozvoju spoločnosti na miestnej i národnej úrovni.

Tradičná pružnosť MVO a ich veľký potenciál pre inováciu, rozsah činnosti a pod. Je docenená už aj v Štandardných pravidlách OSN , kde podľa Pravidla č.18 MVO majú identifikovať potreby a priority, zúčastňovať sa plánovania,realizácie a prehlbovania služieb a opatrení,

týkajúcich sa OZP a prispievať k verejnému uvedomeniu a obhajovať zmenu.

Úloha mimovládnych organizácií v procese mainstreamingu teda nemôže byť podceňovaná. Aj slovenské mimovládne organizácie majú bohaté skúsenosti a poznatky, poskytujú pomoc a služby vo viacerých oblastiach, pomáhajú reintegrácii zdravotne postihnutých do spoločnosti. Pôsobia priamo v teréne, v mieste bydliska OZP, dôverne poznajú problémy a ťažkosti svojich členov či klientov. Dá sa povedať, že fungujú ako lakmusový papierik chorôb a nedostatkov spoločnosti.

V tomto zmysle nie sú niečím, čoho by sa bolo treba báť, ale čo si treba ceniť a čo treba využiť.

Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v Slovenskej republike (NROZP SR) je v súčasnosti zapojená do európskeho projektu pilotného overovania implementácie mainstreamingu problematiky zdravotných postihnutí do rozvojových plánov samospráv. Neodmysliteľnou súčasťou projektu je aj vytváranie partnerstiev medzi jednotlivými organizáciami OZP navzájom, medzi rôznymi MNO v regióne a medzi samosprávou a MVO.

Skúsenosti z tohto projektu, poznatky získané z krajín EÚ sú veľmi dobrým východiskom pre vytváranie partnerstiev na všetkých úrovniach pri využívaní prostriedkov zo štrukturálnych fondov.

Zmeny legislatívy EÚ – od 1. 11. 2006

Vydala: Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR
Žabotova ul. 2, 811 04 Bratislava, T: 02 5249 1325, F: 02 5249 1325,
E: sekretariat@nrozp.sk, W: www.nrozp.sk
S finančným prispením Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny v rámci projektu:
Vytváranie sociálnych partnerstiev v regionoch.
Materiál neprešiel jazykovou úpravou.

Preklad z angličtiny: NROZP v SR.

Bratislava 2006